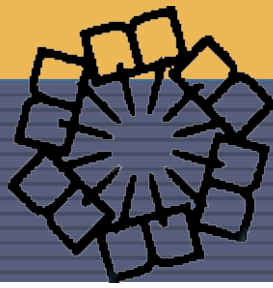


تحولات بازار جهانی کالاهای پایه

سال ۲۰۱۵



معاونت پژوهشی

دفتر آمار و پایش اقتصادی

تحولات بازار جهانی کالاهای پایه

سال ۲۰۱۵

تاریخ گزارش: خرداد ۱۳۹۵

مطالب این گزارش، یافته‌های تحقیق و مطالعه پژوهشگران ذی‌ربط است و بازگوکننده دیدگاه‌ها و نظرات رسمی موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی نیست. از آنجا که این موسسه یک نهاد پژوهشی و آموزشی است، یافته‌های این گزارش لزوماً در دستور کار سیاست‌گذاری قرار نمی‌گیرد.

هدف از انتشار عمومی این گزارش، ایجاد فضای بحث و بررسی عمیق‌تر از سوی صاحب‌نظران است و انتظار از رسانه‌ها و پایگاه‌های خبری آن است که یافته‌های آن را در محدوده‌ی رویکرد علمی و به‌دور از بزرگ‌نمایی و نکته‌گزینی‌های جهت‌دار منعکس کنند تا ضمن ایجاد انگیزه بیشتر در پژوهشگران، تمایل موسسه برای تداوم انتشار عمومی گزارش‌ها تقویت شود.

بدین‌وسیله از سرکار خانم فاطمه یوسفی، که در تدوین این گزارش همکاری داشته‌اند، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

سید مهدی برکچیان

سرپرست معاونت پژوهشی

فهرست

۱	چکیده مدیریتی
۵	تصویر کلی بازار جهانی کالا
۷	بازار انرژی
۷	نفت خام
۸	گاز طبیعی
۱۰	زغال سنگ
۱۱	بازار فلزات
۱۲	کانیها و فلزات صنعتی
۱۲	سنگ آهن
۱۴	مس
۱۷	آلومینیوم
۲۰	فلزات گرانبها
۲۰	طلا
۲۱	نقره
۲۲	پلاتین
۲۳	بازار کالاهای کشاورزی
۲۴	ذرت
۲۵	دانه سویا
۲۷	برنج
۲۹	گندم
۳۱	منابع و مراجع



خلاصه مدیریتی

در طول سال ۲۰۱۵ شاخص قیمت کالای بلمبرگ، ۲۴ درصد سقوط کرد و در بین زیرشاخص‌های اصلی بازار کالا، زیرشاخص انرژی با افت ۴۰ درصدی بیش‌ترین کاهش و زیرشاخص فلزات گران‌بها با افت ۱۱ درصدی کم‌ترین کاهش را داشتند. همچنین در طول این سال زیر شاخص‌های فلزات صنعتی و کشاورزی نیز به ترتیب افت ۲۶ و ۱۴ درصدی را تجربه کردند.

در بازار انرژی، میانگین قیمت نفت خام برنت در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، ۴۷ درصد سقوط کرد؛ علت اصلی این کاهش قیمت، افزایش تولید اعضای اوپک و کشورهای غیر اوپک و همچنین انتظار افزایش صادرات نفت ایران بعد از رفع تحریم‌ها بوده است. بر اساس گزارش ماه ژانویه ۲۰۱۶ بانک جهانی، انتظار می‌رود میانگین قیمت نفت خام برنت در سال ۲۰۱۶ به دلیل تداوم مازاد عرضه نسبت به سال قبل ۲۷ درصد کاهش یابد و به ۳۷ دلار در هر بشکه برسد. میانگین قیمت گاز طبیعی ایالات متحده، اروپا و گاز مایع ژاپن در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل به ترتیب ۴۱، ۲۸ و ۳۷ درصد کاهش یافت که علت اصلی آن موجودی انبار بالا و در عین حال تقاضای ضعیف و عرضه‌ی بالا بوده است. بر اساس پیش‌بینی بانک جهانی، انتظار می‌رود در سال ۲۰۱۶ تقاضای گاز طبیعی به دنبال افت مصرف ژاپن و اروپا کاهش یابد. علاوه بر کاهش تقاضا، تداوم عرضه و فشارهای رقابتی مضاعف روی قراردادهای واردات مرتبط با نفت، به کاهش بیش‌تر قیمت گاز طبیعی دامن خواهد زد. بانک جهانی در پیش‌بینی ژانویه ۲۰۱۶ برآورد کرده است که متوسط قیمت گاز طبیعی ایالات متحده، به دنبال اضافه عرضه‌ی جهانی و تداوم تولید در ایالات متحده، ۴ درصد کاهش یابد. همچنین پیش‌بینی شده است، میانگین قیمت گاز طبیعی اروپا و همچنین میانگین قیمت گاز مایع ژاپن نیز هر دو در سال ۲۰۱۶، ۱۸ درصد کاهش یابند. میانگین قیمت زغال سنگ حرارتی استرالیا نیز در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل به دلیل تقاضای ضعیف خصوصاً از سمت چین، موجودی انبار بالا و راه‌اندازی خطوط تولید جدید در این سال، ۱۸ درصد کاهش یافت. کاهش تقاضای چین به عنوان مصرف‌کننده‌ی نیمی از زغال سنگ جهان دلیل اصلی این کاهش قیمت به‌شمار می‌آید. بانک جهانی در گزارش ژانویه ۲۰۱۶ پیش‌بینی کرده است که به دلیل تقاضای ضعیف، مازاد عرضه، ارزان بودن گاز طبیعی و همچنین سیاست‌های جهانی در راستای حمایت از محیط زیست، میانگین قیمت زغال سنگ در سال ۲۰۱۶، معادل ۱۳ درصد کاهش یابد.

در بازار فلزات صنعتی، میانگین قیمت سنگ آهن در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، ۴۲ درصد کاهش یافت که علت آن تداوم عرضه در شرایط ضعف تقاضا خصوصاً از سمت چین، به عنوان مصرف‌کننده‌ی نیمی از سنگ آهن جهان، بوده است. علاوه بر این، پیشران‌های سمت تقاضا نیز بر کاهش بیش‌تر قیمت سنگ آهن در این سال دامن زدند؛ در این سال تولید برخی کارخانه‌های با بهره‌وری بالا در استرالیا و برزیل آغاز شد و کمپانی‌های بزرگی نظیر ریوتینتو استرالیا و واله‌ی برزیل برای حفظ سهم بازار و بیرون راندن رقبای ضعیف‌تر، با وجود افت قیمت سنگ آهن، به تولید خود ادامه دادند و سبب افت بیش‌تر قیمت آن شدند، تا آنجا که برخی کارخانه‌های با هزینه بالای تولید، ناچار شدند تولید خود را کاهش دهند و یا تولید برخی واحدها را متوقف کنند. بانک جهانی در ماه ژانویه ۲۰۱۶ پیش‌بینی کرد که متوسط قیمت سنگ آهن در سال ۲۰۱۶ به دلیل ضعیف ماندن تقاضای فولاد چین و تداوم مازاد عرضه خصوصاً از سوی کارخانه‌های با هزینه‌ی تولید پایین در استرالیا، ۲۵ درصد کاهش یابد. میانگین قیمت مس نیز در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، ۲۰ درصد تنزل کرد. افت قیمت مس در این سال عموماً به دلیل شروع تولید ظرفیت‌های جدید



بود، آن هم در شرایطی که تقاضای چین خصوصا در بخش ساخت و ساز و زیرساخت‌ها ضعیف بوده است. بخشی دیگری از کاهش قیمت مس در سال ۲۰۱۵ به دنبال افزایش ارزش دلار در پی گمانه‌زنی‌ها برای افزایش نرخ بهره‌ی آمریکا بوده است. چشم انداز فلز سرخ در سال ۲۰۱۶ به دلیل کند شدن رشد تقاضای چین در بخش‌های کلیدی خصوصا بخش ساخت و ساز، نامطلوب است. علاوه بر آن احتمالا در کوتاه‌مدت ظرفیت‌های جدید معادن مس در جهان افزایش می‌یابد که کاهش قیمت در سال ۲۰۱۶ را تشدید خواهد کرد. به این ترتیب، بانک جهانی در ژانویه ۲۰۱۶، پیش‌بینی کرده است که میانگین قیمت مس در سال ۲۰۱۶، ۹ درصد کاهش یابد. میانگین قیمت آلومینیوم در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، به دلیل صادرات بالای آلومینیوم از چین، در شرایطی که تقاضای داخلی چین ضعیف بود، ۱۱ درصد تنزل کرد. کشور چین با وجود داشتن تعداد زیادی از کارخانه‌های ذوب آلومینیوم با بهره‌وری پایین، با حمایت‌های دولت توانست صادرات خود را در شرایط قیمت‌های پایین، بالا نگه دارد. البته پایین آمدن قیمت انرژی در این سال عامل دیگری در جهت کاهش هزینه‌ی تولید آلومینیوم، به عنوان یک کالای انرژی‌بر، بوده است. در مقایسه با سایر فلزات، چشم انداز تقاضای آلومینیوم به دلیل کاربرد آن در بخش‌های مختلف و امکان جایگزین کردن آن به جای برخی مصارف فلزات دیگر، مطلوب است، با این وجود، کاهش مصرف جهانی فلزات به این فلز هم سرایت خواهد کرد. در چین، ظرفیت‌های جدید که هزینه‌ی تولید در آن‌ها پایین است، در حال افزایش تولید و تقویت اضافه عرضه در بازار آلومینیوم هستند. در مجموع، با وجود انتظار تقاضای نسبتا مناسب برای آلومینیوم، نیاز است که برای کاهش اضافه عرضه، تولیدات با بهره‌وری پایین بیش‌تری متوقف شوند. بر اساس پیش‌بینی بانک جهانی در ژانویه ۲۰۱۶، انتظار می‌رود میانگین قیمت آلومینیوم در سال ۲۰۱۶، نسبت به سال ۲۰۱۵، ۷ درصد کاهش یابد.

در بازار فلزات گران‌بها، میانگین قیمت طلا در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل عمدتا به دلیل کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری، ۸٫۳ درصد کاهش یافت. کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری به دلیل انتظار برای افزایش نرخ بهره‌ی آمریکا توسط فدرال رزرو و کاهش جذابیت بازار طلا برای سرمایه‌گذاران، رخ داد. بر اساس گزارش بانک جهانی در ژانویه ۲۰۱۶، پیش‌بینی می‌شود قیمت طلا در سال ۲۰۱۶، ۷٫۳ درصد کاهش یابد که علت اصلی آن انتظار افزایش ارزش دلار و اعمال سیاست‌های انقباض پولی بیش‌تر توسط بانک مرکزی ایالات متحده است. میانگین قیمت نقره نیز در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، ۱۸ درصد تنزل کرد؛ همانند طلا کاهش قیمت نقره نیز عمدتا به دلیل کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری بوده است. علاوه بر کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری، کاهش تقاضای صنعتی، سبب شد افت قیمت نقره بیش از طلا باشد به طوری که نسبت قیمت طلا به نقره در نیمه‌ی دوم سال ۲۰۱۵، ۴ درصد نسبت به نیمه‌ی اول سال افزایش یافت. بر اساس گزارش ماه ژانویه ۲۰۱۶ بانک جهانی، پیش‌بینی می‌شود در بین فلزات قیمتی، قیمت نقره بیش‌ترین افت را در سال ۲۰۱۶ داشته باشد و تا ۱۱ درصد کاهش یابد که علت آن کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری و صنعتی و همچنین آسیب‌پذیری بیش‌تر نقره نسبت به کاهش تقاضای صنعتی در مقایسه با طلا است. میانگین قیمت پلاتین در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، به دلیل موجودی انبار بالا، تقاضای وارداتی ضعیف بخش جواهرسازی چین، کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری و هم‌چنین رشد استخراج آن از معادن، خصوصا معادن آفریقای جنوبی بعد از اعتصاب کارگران در سال ۲۰۱۴، ۲۴ درصد کاهش یافت. بر اساس گزارش ماه ژانویه ۲۰۱۶ بانک جهانی، برآورد می‌شود قیمت پلاتین در این سال به دلیل اضافه عرضه، بیش از ۱۰ درصد کاهش یابد.



در بازار کالاهای کشاورزی، میانگین قیمت ذرت در سال ۲۰۱۵ نسبت سال قبل، به دلیل شرایط مطلوب تولید، علی‌رغم وجود پدیده ال‌نینو، ۱۲ درصد تنزل کرد. شورای بین‌المللی غلات در گزارش آوریل ۲۰۱۶، پیش‌بینی کرده است تولید و مصرف جهانی ذرت در سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۵ نسبت به سال قبل زراعی کاهش یابد به‌طوری‌که مصرف در این سال برخلاف سال قبل بیش‌تر از تولید باشد. اما پیش‌بینی این شورا، فائو و بانک جهانی برای سال ۲۰۱۶/۲۰۱۷، حاکی از افزایش تولید و مصرف ذرت است. لازم به ذکر است در مورد شدت رشد تولید در مقایسه با مصرف اختلاف نظر وجود دارد؛ شورای بین‌المللی غلات انتظار دارد در سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۷ تولید بیش‌تر از مصرف باشد، اما پیش‌بینی فائو و بانک جهانی عکس آن است. بانک جهانی که در گزارش ژانویه ۲۰۱۶ پیش‌بینی کرده بود متوسط قیمت ذرت در سال ۲۰۱۶، ۰٫۱ درصد افزایش یابد، در گزارش آوریل پیش‌بینی خود را تغییر داد و برآورد کرد متوسط قیمت ذرت در این سال ۳ درصد نسبت به سال قبل کاهش یابد. هم‌چنین در این گزارش پیش‌بینی شده است متوسط قیمت ذرت در سال ۲۰۱۷، ۳ درصد نسبت به سال قبل افزایش داشته باشد. میانگین قیمت دانه سویا در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، به دلیل شرایط مناسب تولید، ۲۰٫۵ درصد کاهش یافت. بر اساس پیش‌بینی آوریل ۲۰۱۶ شورای بین‌المللی غلات و فائو، تولید و مصرف دانه سویا در سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۵ نسبت به سال قبل افزایش می‌یابد و تولید همانند سال‌های قبل بیش‌تر از مصرف خواهد بود. هم‌چنین شورای بین‌المللی غلات برای سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۷ پیش‌بینی کرده است تولید و مصرف، نسبت به سال قبل زراعی افزایش یابد اما بر خلاف سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۵ مصرف بیش‌تر از تولید خواهد بود. بانک جهانی در ژانویه ۲۰۱۶ پیش‌بینی کرده بود متوسط قیمت دانه سویا در این سال، ۲٫۳ درصد افزایش یابد. اما در آوریل، برآورد کرد این قیمت در سال مذکور بدون تغییر خواهد بود و در سال ۲۰۱۷، ۳٫۳ درصد رشد خواهد داشت. میانگین قیمت برنج تایلند نیز در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل به دلیل شرایط مطلوب عرضه با وجود اثر نامطلوب ال‌نینو و هم‌چنین کند شدن رشد مصرف، کاهش ۸٫۵ درصدی را تجربه کرد. بر اساس پیش‌بینی آوریل ۲۰۱۶ شورای بین‌المللی غلات، در سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۵ تولید برنج کاهش و مصرف آن افزایش می‌یابد، به‌طوری‌که در این سال زراعی نیز همانند سال قبل مصرف بیش‌تر از تولید خواهد بود. فائو و شورای بین‌المللی غلات برای سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۷ پیش‌بینی کرده‌اند تولید و مصرف هر دو افزایش یابد و در این سال زراعی نیز همانند سال‌های قبل مصرف بیش‌تر از تولید خواهد بود. بانک جهانی که در ژانویه ۲۰۱۶ پیش‌بینی کرده بود متوسط قیمت برنج تایلند در این سال، ۴٫۲ درصد کاهش یابد، در گزارش آوریل، با استناد به نتایج گزارش‌های شورای بین‌المللی غلات و فائو، برآورد کرد این قیمت در سال ۲۰۱۶ تنها ۳ درصد کاهش یابد و در سال ۲۰۱۷، ۱ درصد افزایش یابد. میانگین قیمت گندم نیز در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، ۲۹ درصد تنزل کرد؛ کاهش قیمت گندم عمدتاً به دلیل شرایط مناسب عرضه علی‌رغم اثر نامطلوب ال‌نینو، بوده است. البته عوامل دیگر از جمله تقویت ارزش دلار، قیمت‌های پایین‌تر انرژی، موجودی انبار بالا و رشد ضعیف تولید سوخت‌های زیستی، از دیگر عواملی است که به کاهش بیش‌تر قیمت گندم در این سال دامن زد. شورای بین‌المللی غلات در گزارش آوریل ۲۰۱۶ برای سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۵ پیش‌بینی کرده است تولید و مصرف گندم هر دو نسبت به سال قبل، افزایش یافته و تولید بر مصرف پیشی گیرد. اما این شورا و فائو برای سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۷ پیش‌بینی کردند تولید و مصرف گندم کاهش یابد و انتظار می‌رود در سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۷ بر خلاف سال قبل زراعی مصرف گندم بیش‌تر از تولید باشد. بانک جهانی که در گزارش ژانویه ۲۰۱۶ پیش‌بینی کرده بود متوسط قیمت گندم در این سال، ۹ درصد کاهش یابد،



در ماه آوریل با استناد به نتایج گزارش‌های شورای بین‌المللی غلات و فائو، برآورد کرد این قیمت در سال مذکور ۱۱,۷ درصد کاهش و در سال ۲۰۱۷، ۴,۴ درصد افزایش یابد.

جدول ۱: درصد تغییرات متوسط قیمت کالاهای پایه در سال ۲۰۱۵ و پیش‌بینی آن بر اساس پیش‌بینی ژانویه ۲۰۱۶ بانک جهانی

بازارهای اصلی	کالای پایه	درصد تغییرات متوسط قیمت سال ۲۰۱۵ نسبت به سال ۲۰۱۴	پیش‌بینی درصد تغییرات متوسط قیمت در سال ۲۰۱۶ نسبت به سال ۲۰۱۵
انرژی	نفت خام برنت	۴۷ درصد کاهش	۲۷ درصد کاهش
	گاز طبیعی:		
	گاز طبیعی ایالات متحده	۴۱ درصد کاهش	۴ درصد کاهش
	گاز طبیعی اروپا	۲۸ درصد کاهش	۱۸ درصد کاهش
	گاز مایع ژاپن	۳۷ درصد کاهش	۱۸ درصد کاهش
کانی‌های فلزی و فلزات صنعتی	زغال سنگ استرالیا	۱۸ درصد کاهش	۱۳ درصد کاهش
	سنگ آهن	۴۲ درصد کاهش	۲۵ درصد کاهش
	مس	۲۰ درصد کاهش	۹ درصد کاهش
	آلومینیوم	۱۱ درصد کاهش	۷ درصد کاهش
	طلا	۸,۳ درصد کاهش	۷,۳ درصد کاهش
فلزات گران‌بها	نقره	۱۸ درصد کاهش	۱۱ درصد کاهش
	پلاتین	۲۴ درصد کاهش	۹,۷ درصد کاهش
	ذرت	۱۲ درصد کاهش	۰,۱ درصد افزایش (۳ درصد کاهش)*
کشاورزی	دانه سویا	۲۰,۵ درصد کاهش	۲,۳ درصد افزایش (۳,۳ درصد افزایش)*
	برنج تایلند	۸,۵ درصد کاهش	۴,۲ درصد کاهش (۳ درصد کاهش)*
	گندم	۲۹ درصد کاهش	۹ درصد کاهش (۱۱,۷ درصد کاهش)*

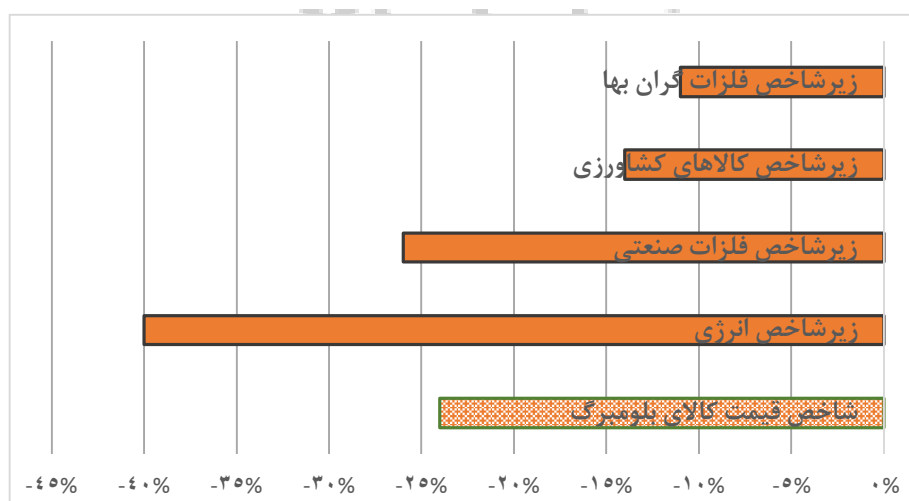
*پیش‌بینی گزارش آوریل بانک جهانی



تصویر کلی بازار جهانی کالا

کاهش شدید قیمت‌های جهانی کالاهای پایه در پنج سال اخیر با کند شدن رشد اقتصادی در اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه مصادف شد؛ قیمت‌های کالاهای پایه در ۵ سال اخیر ۴۰ درصد کاهش یافت و در عین حال رشد اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه نیز از ۷ درصد در سال ۲۰۱۰ به ۳ درصد در سال ۲۰۱۵ تنزل کرد^۱. با وجود اینکه کاهش قیمت کالاهای پایه عمدتاً به دلیل عرضه اضافی بوده است، اما کند شدن رشد اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه که وارد کننده‌های مهم کالاهای پایه هستند، نقش مهمی را در کاهش قیمت‌ها در این بازار ایفا کرده است؛ کاهش قیمت نفت خام که از اواسط ۲۰۱۴ شروع شد و تا اواخر سال ۲۰۱۵ نیز ادامه داشت، عمدتاً به دلیل عرضه فراوان بوده است. با این وجود، کاهش رشد اقتصادی جهان و بنابراین ضعیف شدن تقاضا، این کاهش قیمت را حمایت کرده است. این در شرایطی بود که گرم‌تر شدن آب و هوا نیز عاملی دیگر در جهت تضعیف تقاضای انرژی در فصل آخر سال ۲۰۱۵ بود. کاهش قیمت کالاهای پایه که از اواسط سال ۲۰۱۴ شدت گرفت، تنها به بازار انرژی محدود نبود؛ بلکه بازار فلزات صنعتی که در طول یک دهه به دلیل قیمت‌های بالا، سرمایه‌گذاری‌های عظیمی در آن صورت گرفته است نیز شاهد افت شدید قیمت از اواسط سال ۲۰۱۴ بود، علاوه بر عرضه فراوان در این بازار، کند شدن رشد اقتصادهای نوظهور و در حال توسعه خصوصاً چین که مصرف کننده‌ی نیمی از فلزات صنعتی جهان است، نیز عامل مهمی در جهت افت شدید قیمت فلزات صنعتی بوده است. همانطور که در نمودار ۱ نشان داده شده است **در طول سال ۲۰۱۵ شاخص کالای بلومبرگ، ۲۴ درصد سقوط کرد و در بین زیرشاخص‌های اصلی بازار کالا، زیرشاخص انرژی با افت ۴۰ درصدی بدترین عملکرد و زیر شاخص فلزات گران‌بها با افت ۱۱ درصدی بهترین عملکرد را در سال ۲۰۱۵ داشته‌اند.** در این سال زیر شاخص‌های فلزات صنعتی و کشاورزی نیز به ترتیب ۲۶ درصد و ۱۴ درصد تنزل کردند.

نمودار ۱: درصد تغییرات شاخص کالای بلومبرگ و زیر شاخص‌های فلزات گران‌بها، کشاورزی، فلزات صنعتی و انرژی

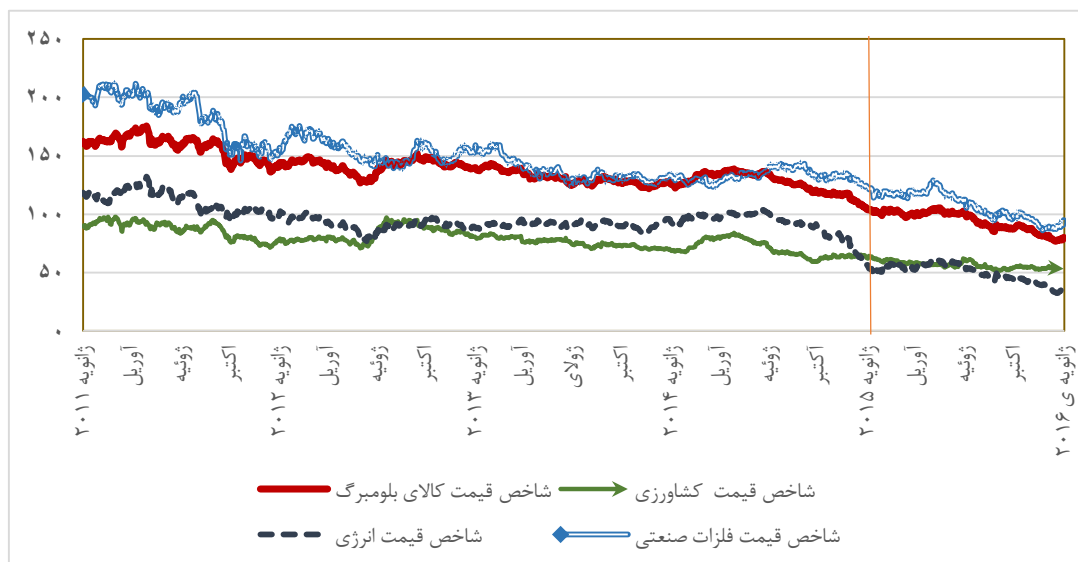


سهم عمده‌ی افت شاخص قیمت کالای بلومبرگ در طول سال ۲۰۱۵ مربوط به افت ۴۵ درصدی شاخص قیمت نفت خام در طول این سال است، که مهم‌ترین دلیل این افت قیمت، افزایش تولید نفت خام اعضای اوپک و کشورهای غیر



اوپک و همچنین انتظار افزایش صادرات نفت خام ایران بعد از رفع تحریم‌ها بوده است. بعد از بازار انرژی، بازار فلزات صنعتی بدترین عملکرد را در سال ۲۰۱۵ نسبت به سایر بازارها داشت که علت اصلی آن عرضه اضافی و در عین حال ضعیف شدن تقاضای چین به دنبال تغییر ساختار این کشور از اقتصاد مبتنی بر سرمایه‌گذاری به اقتصاد مبتنی بر مصرف بوده است؛ در حقیقت در سال ۲۰۱۵ در شرایطی که تقاضای چین به عنوان مصرف‌کننده‌ی نیمی از سنگ آهن، مس و آلومینیوم جهان ضعیف شده بود، ظرفیت‌های جدید که در سال‌های قیمت بالای فلزات در آن‌ها سرمایه‌گذاری شده بود، بر روی خط تولید قرار گرفتند و سبب افت شدید قیمت در بازار فلزات شدند. علاوه بر این کاهش هزینه‌ها متعاقب کاهش قیمت انرژی و کاهش ارزش پول کشورهای تولیدکننده، سبب شد بسیاری از تولیدکنندگان فلزات، همچنان در بازار با قیمت‌های پایین دوام بیاورند. در بازار کشاورزی نیز با وجود اثر نامطلوب پدیده‌ی ال‌نینو خصوصاً در نیم‌کره‌ی جنوبی، شرایط عرضه مطلوب و موجودی انبارها بالا بود و همین امر سبب تداوم روند کاهش قیمت کالاهای کشاورزی در سال ۲۰۱۵ شد. کاهش قیمت انرژی و همچنین افزایش ارزش دلار نیز از دیگر عواملی بود که در این سال بر کاهش قیمت کالاهای کشاورزی دامن زد. در سال ۲۰۱۵ بازار فلزات گران‌بها در مقایسه با سایر بازارهای اصلی کالا عملکرد بهتری داشت؛ کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری به دلیل کاهش جذابیت فلزات گران‌بها برای سرمایه‌گذاری متعاقب انتظار افزایش نرخ بهره‌ی آمریکا، سبب افت قیمت فلزات گران‌بها در سال ۲۰۱۵ شد. البته ضعیف شدن تقاضای صنعتی و مصرفی نقره و پلاتین نیز از دیگر عواملی است که به کاهش قیمت فلزات گران‌بها در سال ۲۰۱۵ منجر شد.

نمودار ۲: روند روزانه‌ی شاخص قیمت کالای بلمبرگ (BCOM) و زیر شاخص‌های کشاورزی (BCOMAG)، انرژی (BCOMEN)، فلزات صنعتی (BCOMIN) و فلزات گران‌بها (BCOMPR) از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵



منبع داده: بلمبرگ

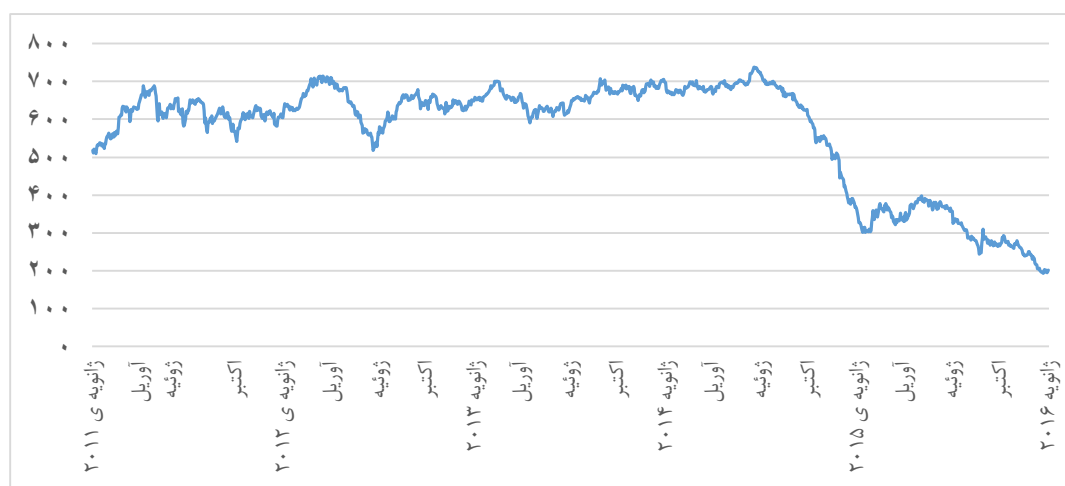


بازار انرژی

نفت خام

شاخص قیمت نفت خام برنت که از اواسط سال ۲۰۱۴ بر روی روند نزولی قرار گرفته بود، در سال ۲۰۱۵، نیز به شدت سقوط کرد، به طوری که میانگین قیمت نفت خام در این سال به پایین‌ترین رقم از سال ۲۰۰۴ رسید و نسبت به سال قبل، ۴۷ درصد کاهش یافت. پیشران‌های این کاهش قیمت عمدتاً از سوی عرضه بوده است؛ در این سال از یک سو تولیدکنندگان غیر اوپک به خصوص ایالات متحده تولید خود را افزایش دادند و از سوی دیگر اعضای اوپک نیز برای دفاع از سهم بازار خود تولید خود را بالا بردند و انتظار آن نیز وجود داشت که صادرات ایران بعد از برداشته شدن تحریم‌ها افزایش یابد. به دنبال عرضه فراوان نفت در سال ۲۰۱۵، موجودی انبار بالا رفت.

نمودار ۳: روند روزانه شاخص قیمت نفت خام برنت از سال ۲۰۱۱ تا سال ۲۰۱۵



منبع داده: بلومبرگ

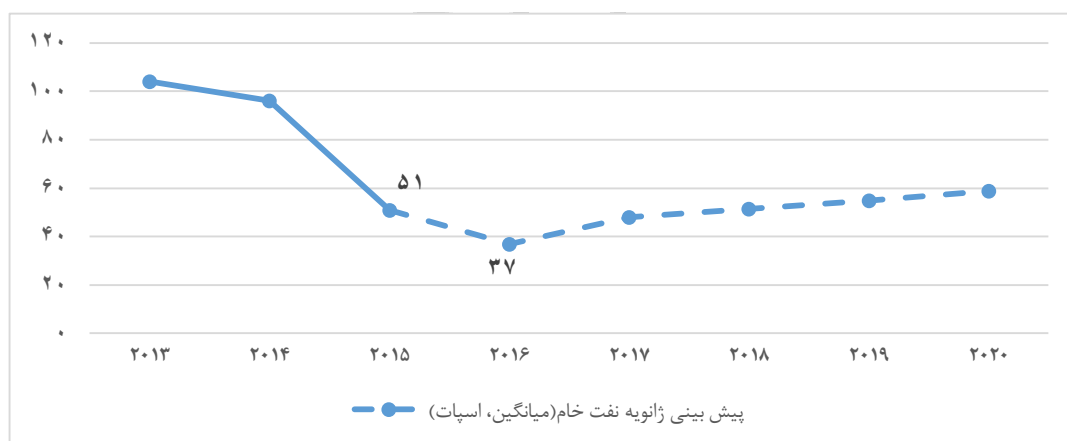
در سمت تقاضا، با وجود این که مصرف جهانی نفت در سال ۲۰۱۵ به دلیل کند شدن رشد درآمد حقیقی به خصوص در بازارهای نوظهور و کشورهای در حال توسعه تحت فشار بوده است، اما کاهش قیمت نفت مصرف‌کنندگان را به مصرف بیش‌تر تشویق کرد، به طوری که در مجموع رشد مصرف جهانی نفت در سال ۲۰۱۵ برابر با ۱,۶۶ میلیون بشکه در روز بوده است که بالاترین رقم در ۵ سال اخیر است؛ سهم عمده‌ی این رشد به دلیل تقاضای قوی برای بنزین بود، این در حالی است که تقاضا برای گازوئیل به دلیل کند شدن اقتصاد چین و فعالیت‌های صنعتی در جهان در این سال تضعیف شد. در سمت عرضه، تولید نفت خام اوپک در این سال نسبت به سال قبل ۱,۱ میلیون بشکه در روز افزایش داشت به طوری که میانگین تولید نفت خام اوپک در این سال به ۳۱,۶ میلیون بشکه در روز رسید که این افزایش تولید عمدتاً به دلیل افزایش تولید نفت خام عراق و عربستان سعودی بوده است. عرضه نفت کشورهای غیر اوپک نیز به طور میانگین ۱,۵ میلیون بشکه در روز افزایش داشت.



چشم انداز

در سمت عرضه انتظار می‌رود تولید نفت اوپک در سال ۲۰۱۶ به دلیل احتمال افزایش تولید ایران بعد از رفع تحریم‌های هسته‌ای، ۰,۹ میلیون بشکه در روز افزایش یابد. در مقابل پیش‌بینی شده است که تولید نفت کشورهای غیر اوپک در سال ۲۰۱۶ میلادی ۰,۴ میلیون بشکه در روز کاهش یابد که بخشی از افزایش تولید نفت اوپک در سال ۲۰۱۶ را خنثی می‌کند.^۱ در حالی که پیش‌بینی شده است تولید نفت در سال ۲۰۱۶ افزایش یابد، انتظار می‌رود رشد مصرف جهانی نفت به دلیل کند شدن رشد تقاضای نفت در بازارهای نوظهور به خصوص چین کند شود و به ۱,۲ میلیون بشکه در روز، برسد.^۲ بر اساس گزارش ماه ژانویه ۲۰۱۶ بانک جهانی، انتظار می‌رود میانگین قیمت نفت در این سال به دلیل تداوم مازاد عرضه نسبت به سال قبل میلادی ۲۷ درصد کاهش یابد و به ۳۷ دلار در هر بشکه برسد. تداوم مازاد عرضه سبب شد که انباشت موجودی نفت در سال ۲۰۱۵ بیش‌تر از میانگین ۵ سال گذشته باشد و اداره اطلاعات انرژی آمریکا انتظار دارد در سال ۲۰۱۶ موجودی انبار باز هم افزایش یابد.^۳

نمودار ۴: پیش‌بینی بانک جهانی از میانگین قیمت نفت خام در ژانویه ۲۰۱۶ - بر حسب دلار در هر بشکه



گاز طبیعی

شاخص قیمت بلومبرگ گاز طبیعی در طول سال ۲۰۱۵، به دلیل موجودی انبار بالا و در عین حال تقاضای ضعیف و عرضه‌ی بالا، ۴۷ درصد کاهش یافت و میانگین قیمت گاز طبیعی ایالات متحده، اروپا و گاز مایع ژاپن در این سال به ترتیب ۴۱، ۲۸ و ۳۷ درصد نسبت به سال قبل کاهش یافت. علت اصلی کاهش قیمت گاز طبیعی ایالات متحده تداوم رشد تولید گاز شیل، رکورد بالای موجودی انبار و تقاضای ضعیف ناشی از گرم‌تر شدن آب و هوا بوده است. قیمت گاز مایع ژاپن نیز در این سال تحت تاثیر کاهش قیمت نفت و افزایش ظرفیت‌های جدید تولید کاهش یافت. هم‌چنین گاز طبیعی اروپا نیز در این سال به دنبال تقاضای ضعیف آسیا و قیمت‌های پایین نفت کاهش قیمت را تجربه کرد.

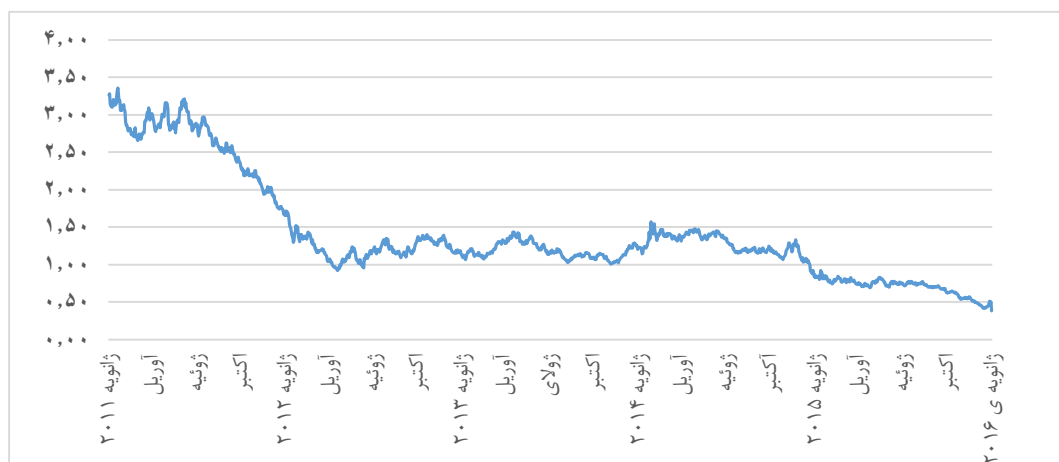
^۱ اداره اطلاعات انرژی آمریکا، ژانویه ۲۰۱۶

^۲ بانک جهانی، گزارش ژانویه ۲۰۱۶

^۳ اداره اطلاعات انرژی آمریکا، گزارش ژانویه ۲۰۱۶



نمودار ۵: روند روزانه شاخص قیمت بلمبرگ گاز طبیعی از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵



منبع داده: بلمبرگ

چشم انداز

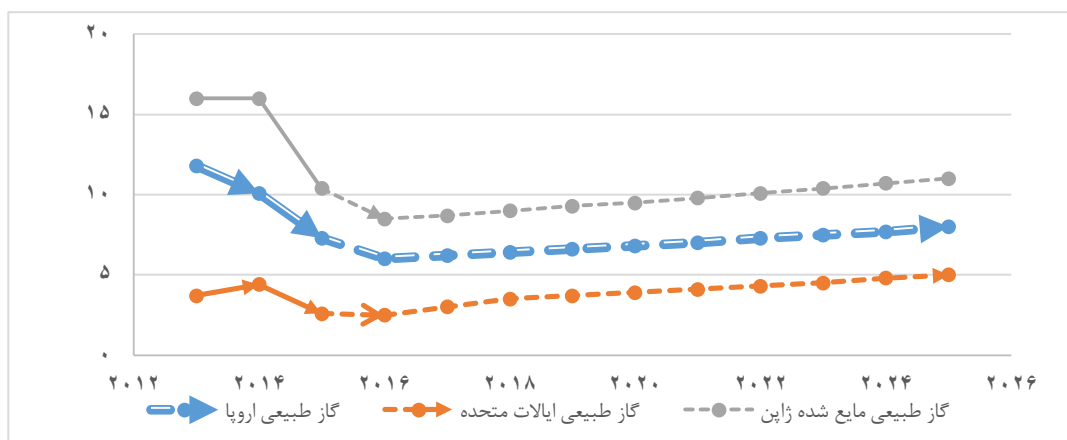
بر اساس پیش‌بینی بانک جهانی در ژانویه ۲۰۱۶، انتظار می‌رود در سال ۲۰۱۶ تقاضای گاز طبیعی به دنبال افت ۱۹ درصدی مصرف ژاپن و افت ۱۷ درصدی مصرف اروپا کاهش پیدا کند. علاوه بر کاهش تقاضا، تداوم عرضه و فشارهای رقابتی مضاعف روی قراردادهای واردات مرتبط با نفت^۱ به کاهش بیش‌تر قیمت گاز طبیعی دامن خواهد زد. بانک جهانی در پیش‌بینی ژانویه ۲۰۱۶ برآورد کرده است که متوسط قیمت گاز طبیعی ایالات متحده، به دنبال اضافه عرضه جهانی و تداوم تولید در ایالات متحده، ۴ درصد کاهش یابد و از ۲,۶ به ۲,۵ دلار در هر میلیون بی‌تی‌یو (BTU)^۲ برسد، اما در سال ۲۰۱۷ افزایش مناسبی در قیمت گاز ایالات متحده به وجود آید تا آن‌جا که متوسط قیمت در این سال بالاتر از متوسط قیمت در سال ۲۰۱۵ قرار گیرد. هم‌چنین پیش‌بینی شده است میانگین قیمت گاز طبیعی اروپا به دنبال کاهش تقاضای اروپا و اضافه عرضه جهانی گاز طبیعی، افت ۱۸ درصدی را تجربه کند، اما از سال‌های ۲۰۱۷ به بعد بر روی روند صعودی قرار گیرد. البته این روند افزایش چندان سریع نمی‌باشد، تا آن‌جا که انتظار می‌رود در نهایت در سال ۲۰۲۰ میانگین قیمت گاز اروپا به میانگین قیمت در سال ۲۰۱۵ برگردد. هم‌چنین پیش‌بینی شده است میانگین قیمت گاز مایع ژاپن نیز در سال ۲۰۱۶، ۱۸ درصد کاهش پیدا کند و از ۱۰,۴ به ۸,۵ دلار در هر میلیون بی‌تی‌یو برسد ولی از سال ۲۰۱۷ به بعد بر روی روند صعودی قرار گیرد. روند افزایش قیمت گاز مایع ژاپن نیز کند خواهد بود و انتظار می‌رود در نهایت تا سال ۲۰۲۲ قیمت گاز مایع ژاپن به قیمت سال ۲۰۱۵ برگردد.

^۱ Oil-linked Import Contracts

^۲ واحد حرارتی انگلیسی معادل با گرمایی که دمای یک پوند آب را در فشار یک اتمسفر به اندازه‌ی یک درجه‌ی فارنهایت بالا ببرد.



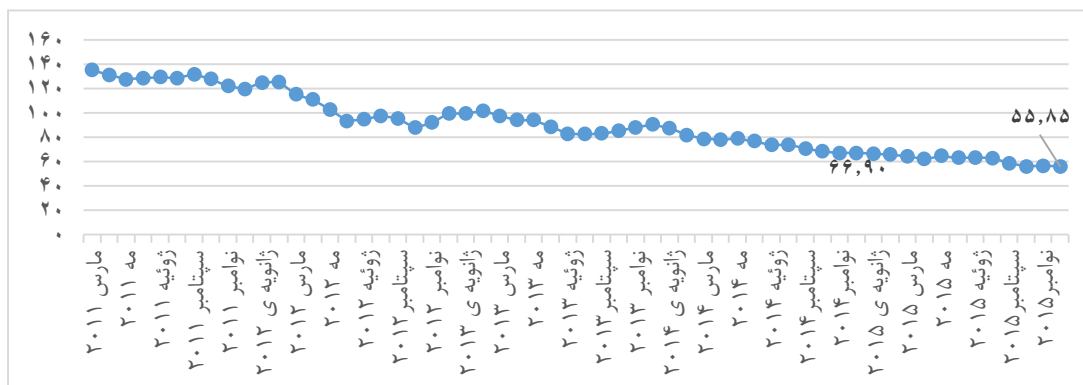
نمودار ۶: پیش‌بینی بانک جهانی از قیمت گاز طبیعی اروپا، گاز طبیعی ایالات متحده و گاز مایع ژاپن در ژانویه ۲۰۱۶ - برحسب \$/mmbtu



زغال سنگ

میانگین قیمت زغال سنگ حرارتی استرالیا، در سال ۲۰۱۵ به دلیل تقاضای ضعیف خصوصا از سمت چین، موجودی انبار بالا و اضافه عرضه ۱۸ درصد تنزل کرد. کاهش تقاضای چین به عنوان مصرف کننده‌ی نیمی از زغال سنگ جهان دلیل اصلی این کاهش قیمت به شمار می‌آید؛ در سال ۲۰۱۵ واردات چین تا یک سوم کاهش یافت که بخشی از این کاهش به دنبال کند شدن فعالیت‌های صنعتی و همچنین جایگزین کردن زغال سنگ با دیگر منابع انرژی برای تولید برق بوده است و بخش دیگر آن به دلیل سیاست‌های دولت این کشور برای کاهش آلودگی و محدودیت‌های جدید بر روی واردات زغال سنگ کم کیفیت است. در شرایط ضعف تقاضای جهانی، عرضه‌ی جهانی زغال سنگ به دنبال روی خط تولید آمدن ظرفیت‌های جدید با هزینه‌ی تولید پایین، افزایش یافت که البته کاهش ارزش پول کشورهای تولید کننده‌ی زغال سنگ نیز به کمک تولیدکنندگان زغال سنگ در شرایط قیمت‌های نزولی زغال سنگ آمد و سمت عرضه را در بازار زغال سنگ حمایت کرد.

نمودار ۷: روند قیمت ماهانه‌ی زغال سنگ حرارتی استرالیا از مارس ۲۰۱۱ تا انتهای ۲۰۱۵ - بر حسب دلار بر متریک تن



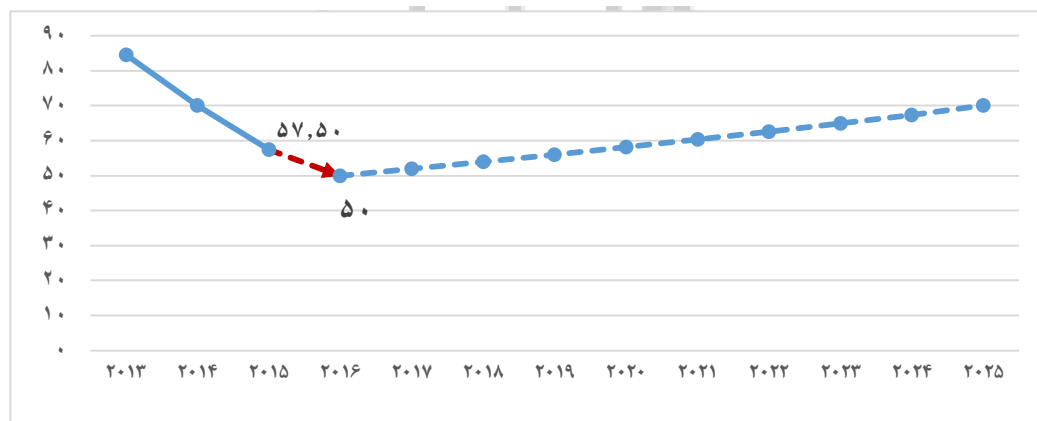
منبع داده: www.indexmundi.com



چشم انداز

چشم انداز صنعت زغال سنگ در سال ۲۰۱۶ به دلیل ارزان بودن گاز طبیعی و سیاست‌های جهانی در راستای حمایت از محیط زیست چندان روشن نمی‌باشد؛ به طوری که انتظار می‌رود تقاضای چین برای زغال سنگ در سال ۲۰۱۶ باز هم کاهش یابد، با این وجود بخشی از کاهش تقاضای چین با افزایش مصرف زغال سنگ هند جبران خواهد شد. علاوه بر این، تقاضای زغال سنگ در کشورهای OECD خصوصاً ایالات متحده و اروپا، کاهش خواهد یافت. در شرایطی که تقاضای زغال سنگ در جهان ضعیف خواهد بود، این صنعت در سال ۲۰۱۶ با عرضه‌ی فراوان رو به رو خواهد بود که بخشی از آن به دلیل افزایش تولیدات در نتیجه سرمایه‌گذاری‌های اخیر در صنعت زغال سنگ در برخی کشورها از قبیل اندونزی و استرالیا است. به این ترتیب به دلیل انتظار تقاضای ضعیف و مازاد عرضه، پیش‌بینی شده است میانگین قیمت زغال سنگ استرالیا در سال ۲۰۱۶، ۱۳ درصد کاهش یابد و به ۵۰ دلار در هر تن برسد. اما بانک جهانی انتظار دارد در سال‌های بعد از آن قیمت زغال سنگ بر روی روند صعودی قرار گیرد. اما این افزایش کند خواهد بود، به طوری که پیش‌بینی شده است میانگین قیمت زغال سنگ در سال ۲۰۲۰ به میانگین قیمت سال ۲۰۱۵ برسد.

نمودار ۸: پیش‌بینی ژانویه ۲۰۱۶ بانک جهانی از قیمت زغال سنگ استرالیا - بر حسب دلار در هر تن



بازار فلزات

از سال ۲۰۰۰ به بعد بازار فلزات تغییر قابل ملاحظه‌ای را هم در حجم و هم در ساختار عرضه و تقاضا داشته است. به طوری که مصرف جهانی فلزات از این سال به بعد رشد سریعی را تجربه کرد و این روند تا سال ۲۰۱۴ ادامه یافت. علاوه بر تغییر در حجم مصرف فلزات، ساختار عرضه و تقاضا نیز تغییر کرد، به طوری که تقاضای فلزات در شرق جهان به شدت افزایش یافت؛ در حقیقت تقاضای مصرفی که عمدتاً از سمت کشورهای توسعه یافته بود به سمت تقاضای سرمایه‌گذاری زیرساخت‌ها در بازارهای نوظهور انتقال یافت، آن چنان که رشد مصرف چین در این دوره تقریباً کل رشد مصرف جهانی فلزات را توضیح می‌دهد.

در این مدت در سمت عرضه نیز استخراج فلزات غیر آهنی از شمال به جنوب انتقال یافت؛ بر اساس داده‌های شرکت مشاوره‌ی مین اکس^۱ اگرچه در این دوره میزان اکتشافات در جهان ثابت بوده است اما این اکتشافات عمدتاً در کشورهای در حال توسعه انجام شده است. بر اساس بررسی‌های بانک جهانی قیمت فلزات نقش مهمی را به عنوان محرک برای اکتشافات فلزات بازی نمی‌کند، در عوض بهبود فضای سرمایه‌گذاری از جمله کاهش ریسک سیاسی و

^۱ MinEx



افزایش کیفیت حقوق مالکیت باعث افزایش تعداد اکتشافات از سال ۱۹۹۰ خصوصا در آمریکای لاتین و شمال شرقی آفریقا شده است.

از آوریل ۲۰۱۴ تاکنون قیمت فلزات وارد روند نزولی شده است که دلیل عمده آن کاهش رشد اقتصادی چین و تغییرات ساختار اقتصادی این کشور است. علاوه بر آن در سمت عرضه، بهبود فضای سرمایه‌گذاری در کشورهای در حال توسعه و بنابراین افزایش اکتشافات در این کشورها عامل دیگری در جهت کاهش قیمت فلزات بوده است. در سال ۲۰۱۵ نیز قیمت سنگ‌ها و فلزات صنعتی و همچنین فلزات گران‌بها همچنان بر روی روند نزولی خود قرار داشت به‌طوری‌که شاخص قیمت فلزات صنعتی و فلزات گران‌بها در این سال به ترتیب ۲۴ و ۱۱ درصد افت را تجربه کرد. علت اصلی افت قیمت سنگ و فلزات صنعتی در سال ۲۰۱۵ ضعیف شدن تقاضا خصوصا از سمت چین که نیمی از تقاضای سنگ آهن، مس و آلومینیوم جهان را به خود اختصاص داده است، می‌باشد. در شرایطی که تقاضای چین برای فلزات صنعتی به دنبال تغییر ساختار اقتصادی و کاهش رشد اقتصادی این کشور کاهش یافته بود، در سال ۲۰۱۵ ظرفیت‌های جدید با هزینه‌ی تولید پایین بر روی خط تولید قرار گرفتند که سمت عرضه را با وجود قطع تولید در تعدادی از کارخانه‌ها با بهره‌وری پایین، قوی نگه داشتند و بر کاهش بیش‌تر قیمت فلزات صنعتی دامن زدند. علاوه بر این افزایش ارزش دلار به دنبال انتظار افزایش نرخ بهره‌ی ایالات متحده و کاهش قیمت‌های انرژی نیز به کمک تولیدکنندگان آمدند و قطع تولید را در بسیاری از کارخانه‌ها به تعویق انداختند. بخش فلزات گران‌بها نیز در سال ۲۰۱۵ افت ۱۱ درصدی را در قیمت تجربه کرد؛ علت عمده‌ی این کاهش قیمت، کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری به دنبال انتظار افزایش نرخ بهره‌ی آمریکا بوده است، البته کاهش تقاضای صنعتی و مصرفی نقره و پلاتین نیز بر افت بیش‌تر قیمت این فلزات در سال ۲۰۱۵ دامن زدند.

انتظار می‌رود مصرف فلزات در سال ۲۰۱۶ در بازارهای نوظهور، خصوصا در بخش کارخانه‌ای و ساخت و ساز چین نسبتا ضعیف باقی بماند. در طرف عرضه با توجه به اینکه قیمت‌های پایین انرژی و کاهش ارزش پول تولیدکننده‌ها، هزینه‌های استخراج و خالص‌سازی را به خصوص در مورد مس، فولاد و آلومینیوم پایین آورده است، بسیاری از کارخانه‌ها قطع تولید خود را به تعویق انداخته‌اند، بنابراین بعید است که کاهش عرضه قابل توجه در بخش فلزات رخ دهد و سبب افزایش قیمت‌ها شود. علاوه بر این بهبود فضای سرمایه‌گذاری در آمریکای لاتین و آفریقا و به دنبال آن، گسترش مرزهای استخراج، بر فراوانی عرضه دامن خواهد زد. تقاضای ضعیف و افزایش پایدار عرضه، این انتظار را به وجود می‌آورد که بازار فلزات برای مدت طولانی قیمت‌های پایین را تجربه کند.

کانی‌ها و فلزات صنعتی

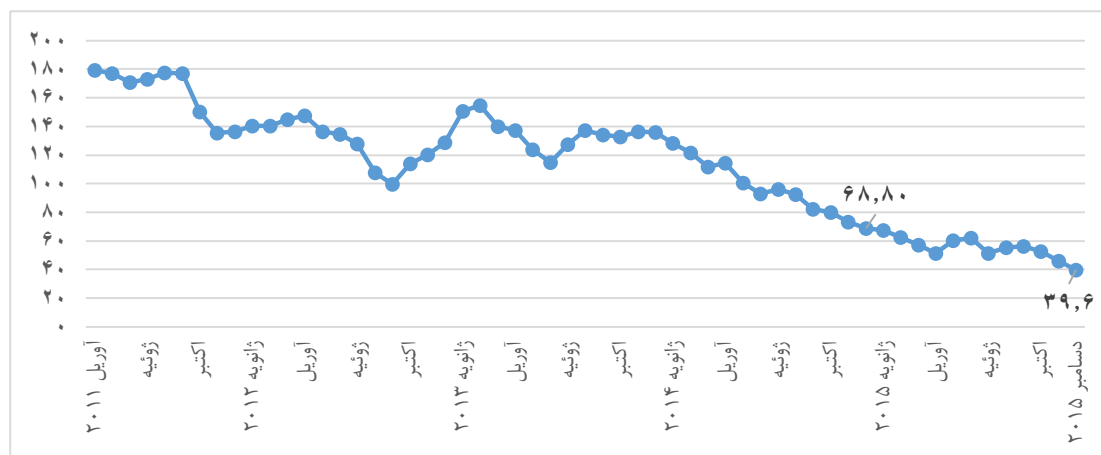
سنگ آهن

میانگین قیمت سنگ آهن در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل ۴۲ درصد تنزل کرد. علت کاهش قیمت سنگ آهن در سال ۲۰۱۵ تداوم عرضه در شرایط ضعف تقاضا خصوصا از سمت چین - به عنوان مصرف‌کننده‌ی نیمی از سنگ آهن جهان - بوده است. در این سال برخی کاخانه‌های با بهره‌وری بالا در استرالیا و برزیل بر روی خط تولید قرار گرفتند و کمپانی‌های بزرگی نظیر ریوتینتو استرالیا و واله‌ی برزیل برای دفاع از سهم بازار و بیرون راندن رقبای ضعیف‌تر، باوجود افت قیمت سنگ آهن به تولید خود ادامه دادند و به کاهش بیش‌تر قیمت سنگ آهن دامن زدند تا آن جاکه برخی کارخانه‌های با هزینه بالای تولید، ناچار به توقف و یا کاهش تولید شدند. با وجود افت شدید قیمت سنگ آهن در این سال، بازار سنگ آهن شاهد افزایش قیمت در برخی ماه‌ها بود؛ افزایش قیمتی که در ماه می و ژوئن اتفاق افتاد



به دلیل اختلالات به وجود آمده در صادرات سنگ آهن استرالیا به دنبال شرایط نامناسب آب و هوایی و کاهش صادرات برزیل و تولید بیش‌تر فولاد بوده است. علاوه بر این در ماه اوت و دسامبر هم به دنبال کاهش صادرات استرالیا و موجودی انبار پایین چین، بازار سنگ آهن افزایش نسبی را در قیمت تجربه کرد.

نمودار ۹: روند قیمت ماهانه‌ی سنگ آهن از آوریل ۲۰۱۱ تا نوامبر ۲۰۱۵ - بر حسب دلار در هر تن خشک



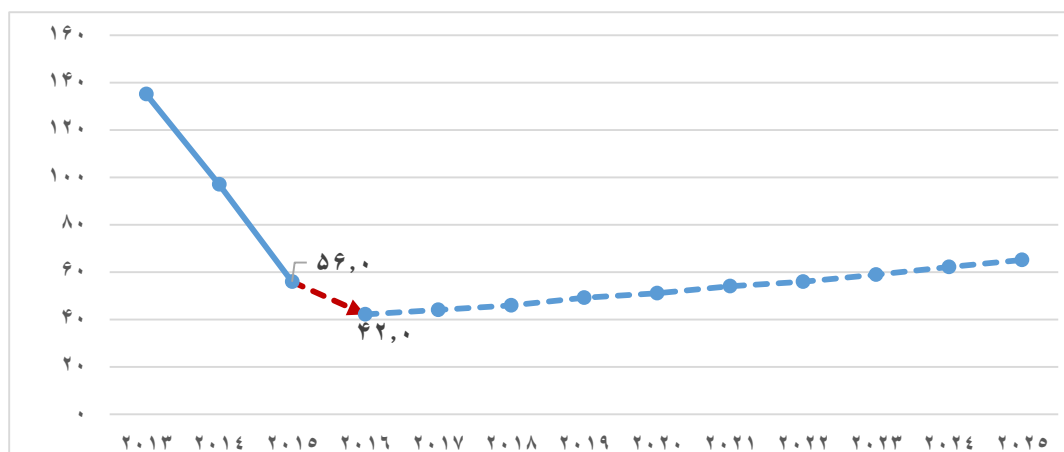
منبع داده: www.indexmundi.com

چشم انداز

در سمت تقاضا با توجه به این که چین نیمی از تقاضای سنگ آهن جهان را به خود اختصاص داده است، تغییر ساختار اقتصاد این کشور و انتظار کند شدن رشد اقتصادی آن در سال‌های آتی، اصلی‌ترین عامل تضعیف تقاضای جهانی فولاد و بنابراین سنگ آهن در سال‌های آتی خواهد بود. این در شرایطی است که صنعت فولاد چین در سال ۲۰۱۵ با مازاد عرضه روبه‌رو بوده است. در سمت عرضه‌ی بازار سنگ آهن، بنابر گزارش بانک جهانی انتظار می‌رود تولید سنگ آهن در کارخانه‌های استرالیا که با هزینه‌های پایین انجام می‌شود، افزایش یابد و جایگزین تولیدات کارخانه‌های با هزینه‌ی بالای تولید در چین و سایر نواحی شود که همین امر به کاهش قیمت سنگ آهن دامن خواهد زد. بر همین اساس بانک جهانی در ماه ژانویه ۲۰۱۶ پیش‌بینی کرد، متوسط قیمت سنگ آهن در سال ۲۰۱۶ به دلیل ضعیف شدن تقاضای فولاد چین و تداوم مازاد عرضه‌ی سنگ آهن، حدود ۲۵ درصد کاهش یابد و از ۵۶ به ۴۲ دلار در هر تن خشک تنزل یابد. با این وجود بانک جهانی انتظار دارد، از سال ۲۰۱۷ قیمت سنگ آهن بر روی یک روند ملایم صعودی قرار گیرد تا آن‌جا که نهایتاً در سال ۲۰۲۰ متوسط قیمت سنگ آهن به متوسط قیمت در سال ۲۰۱۵ برگردد. گلدمن ساکس نیز در جدیدترین گزارش خود در آوریل ۲۰۱۶ پیش‌بینی کرده است که در سال ۲۰۱۶ قیمت سنگ آهن به ۳۵ دلار بر هر تن خشک هم خواهد رسید و این روند نزولی قیمت تا سال ۲۰۱۸ نیز طول خواهد کشید؛ در حقیقت دلیل پیش‌بینی روند نزولی برای بازار سنگ آهن تا سال ۲۰۱۸، تصمیم مجدد تولیدکنندگان بزرگ سنگ آهن نظیر ریوتینتو، بی‌اچ‌پی بیلتون، فورتسکسو و سیل‌اس‌ای در سال ۲۰۱۶، مبنی بر افزایش تولید بوده است.



نمودار ۱۰: پیش‌بینی ژانویه ۲۰۱۶ بانک جهانی از قیمت سنگ آهن - بر حسب دلار در متریک تن خشک



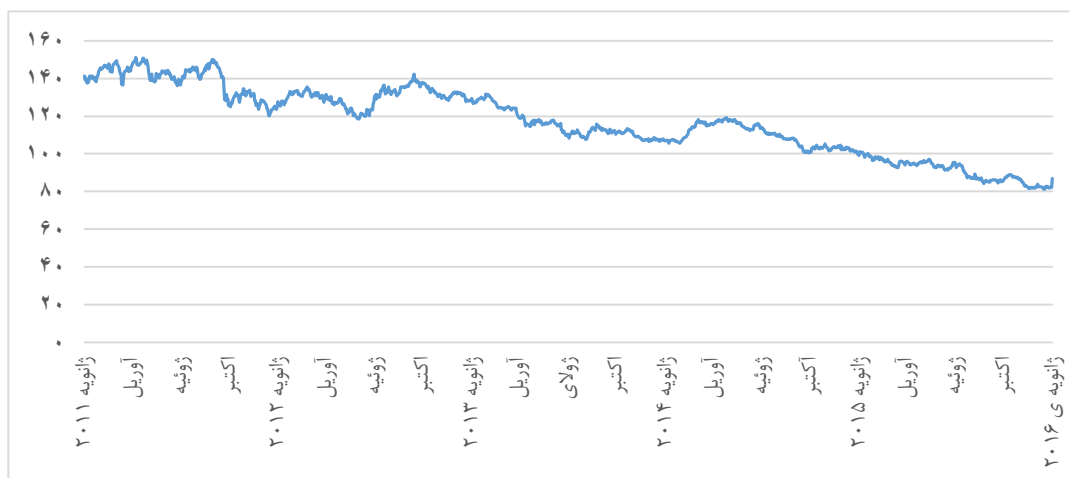
مس

میانگین قیمت مس در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل ۲۰ درصد تنزل کرد. افت قیمت مس در این سال عموماً به دلیل روی خط تولید آمدن ظرفیت‌های جدید بود، آن هم در شرایطی که تقاضای چین خصوصاً در بخش ساخت و ساز و زیرساخت‌ها ضعیف بوده است. بخش دیگری از کاهش قیمت مس در سال ۲۰۱۵ به دنبال افزایش ارزش دلار در پی گمانه‌زنی‌ها برای افزایش نرخ بهره‌ی آمریکا بوده است؛ بانک مرکزی از انتهای فصل دوم سال ۲۰۱۵ اعلام کرده بود که قصد اجرای سیاست انقباضی را دارد که به دنبال آن انتظارات برای افزایش ارزش دلار شکل گرفت و سبب تقویت ارزش دلار و بنابراین کاهش قدرت خرید دارندگان سایر اسعار برای خرید کالاهایی که با دلار معامله می‌شوند شد، بنابراین بر کاهش بیش‌تر قیمت کالاهای از جمله مس دامن زد. علاوه بر این موارد، بازار مس شاهد یک کاهش قیمت در ماه ژانویه نیز بود که به دلیل انتظار کاهش تقاضای چین با نزدیک شدن به تعطیلات سال جدید بوده است. افت شدید قیمت مس در این سال سبب زیان‌دهی و بنابراین تعطیل شدن تعداد زیادی از کارخانه‌های با هزینه‌ی بالای تولید شد، هر چند که کاهش ارزش پول کشورهای تولید کننده و کاهش هزینه‌های تولید متعاقب کاهش قیمت انرژی، سبب شد که توقف تولید بسیاری از تولیدکنندگان به تعویق بیافتد.

در میان کاهش عمومی قیمت مس در سال ۲۰۱۵، قیمت مس در برخی فصول افزایش یافت؛ برای مثال در نیمه‌ی دوم فصل اول قیمت مس به دلیل افزایش تقاضای چین بعد از تعطیلات ۱۵ روزه افزایش یافت. در ابتدای فصل دوم نیز شاخص قیمت بلمبرگ افزایش یافت که بخشی به دلیل پیش‌بینی تقاضای قوی در فصل ساخت و ساز در نیم‌کره شمالی و همچنین برخی اختلالات در سمت عرضه بود و بخش دیگر این افزایش قیمت به دنبال اعلام اداره‌ی اطلاعات انرژی آمریکا در ماه آوریل مبنی بر کاهش تولید نفت شیل آمریکا بود که قیمت نفت را افزایش داد و همین امر سبب به وجود آمدن انتظار افزایش قیمت انرژی و بنابراین افزایش قیمت فلزات صنعتی از جمله مس شد. همچنین در انتهای فصل سوم نیز به دنبال اختلالات متعدد عرضه، قیمت مس افزایش جزئی پیدا کرد؛ در این فصل باران‌های شدید و اعتصاب کارگران معدن در شیلی، کاهش عرضه برق نیروگاه‌های آبی در زامبیا و جمهوری دموکرات کنگو به دنبال کاهش بارندگی، اختلالاتی را در عرضه‌ی مس به وجود آورد که به افزایش مقطعی در قیمت مس انجامید.



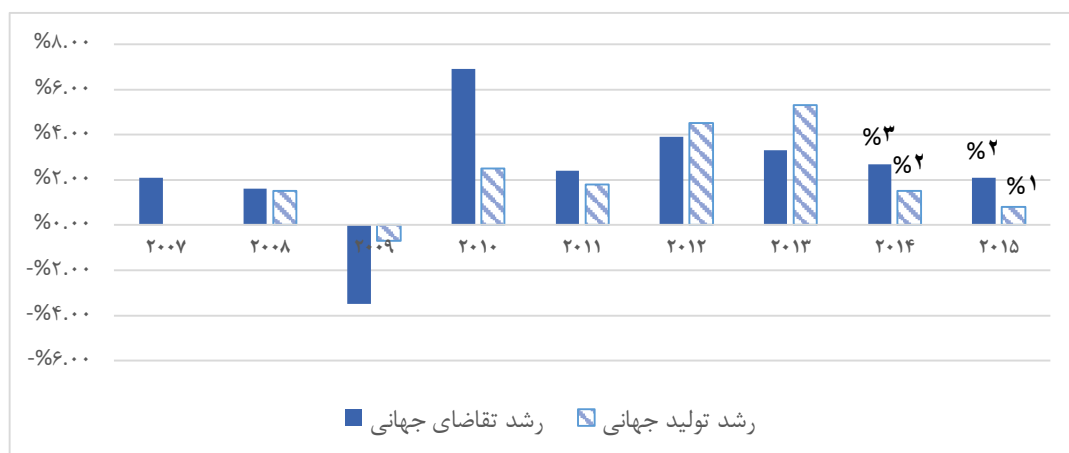
نمودار ۱۱: روند روزانه شاخص قیمت بلومبرگ مس از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵



منبع داده: بلومبرگ

همانطور که در نمودار ۱۲ نمایش داده شده است روند رشد تقاضای جهانی مس از سال ۲۰۱۲ کند شده است. روند رشد تولید جهانی نیز بعد از سرعت گرفتن در سال ۲۰۱۳، مجدداً بر روی روند کاهشی قرار گرفت. در مجموع در سال ۲۰۱۵ تقاضا و تولید مس افزایش یافت اما همانند سال قبل نرخ رشد تقاضا بالاتر از تولید بود.

نمودار ۱۲: نرخ رشد سالانه‌ی تولید و مصرف جهانی مس از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۵



منبع داده: statista.com

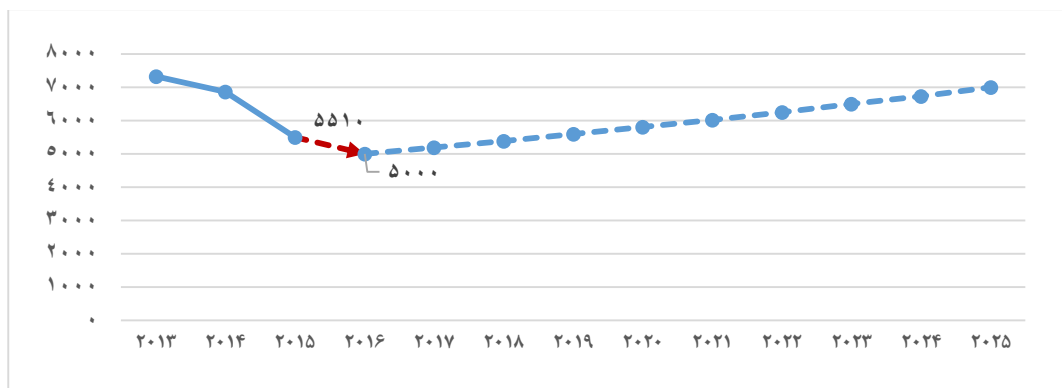
چشم انداز

چشم انداز فلز سرخ در سال ۲۰۱۶ به دلیل کند شدن رشد تقاضای چین در بخش‌های کلیدی خصوصاً بخش ساخت و ساز، نامطلوب باقی می‌ماند. علاوه بر آن احتمالاً در کوتاه‌مدت ظرفیت‌های جدید معادن مس در جهان افزایش می‌یابد که بر کاهش قیمت در سال ۲۰۱۶ دامن خواهد زد. به این ترتیب بانک جهانی در ژانویه ۲۰۱۶، پیش‌بینی کرده است میانگین قیمت مس در سال ۲۰۱۶، ۹ درصد کاهش یابد و از ۵۵۱۰ به ۵۰۰۰ دلار در هر تن برسد. با وجود چشم انداز نامطلوب برای این فلز در سال ۲۰۱۶، انتظار می‌رود از سال ۲۰۱۷ به بعد به دنبال تقویت تقاضا از سوی هند و



کشورهای پیشرفته خصوصا ایالات متحده، قیمت این فلز بر روی روند ملایم صعودی قرار گیرد به طوری که در نهایت در سال ۲۰۱۹ متوسط قیمت مس، از متوسط قیمت در سال ۲۰۱۵ بالاتر رود. هرچند که بر اساس پیش بینی بانک جهانی در ژانویه ۲۰۱۶، افزایش قیمت در سال ۲۰۱۷ جزیی خواهد بود، اما واحد اطلاعات اکونومیست در ماه دسامبر ۲۰۱۵ پیش بینی کرده بود که متوسط قیمت این فلز در سال ۲۰۱۷ نسبت به سال ۲۰۱۶ تا ۱۸ درصد رشد می کند و بالاتر از میانگین قیمت سال ۲۰۱۵ قرار می گیرد.

نمودار ۱۳: پیش بینی بانک جهانی از قیمت مس در ژانویه ۲۰۱۶ - بر حسب دلار در هر تن



• پیشران های افزایش قیمت

- ✓ تقویت تقاضا از سمت هند: انتظار می رود در سال های آتی به دلیل رشد شهرنشینی در هند و سرمایه گذاری های دولتی، تقاضای مس هند خصوصا در بخش ساخت و ساز افزایش یابد.
- ✓ تقویت تقاضا از سمت کشورهای توسعه یافته خصوصا ایالات متحده: انتظار می رود تقاضای مس از سمت ایالات متحده به دنبال رشد بخش مسکن شتاب بگیرد. هم چنین انتظار می رود تقاضای مس از سوی اروپا در سال های آتی به خصوص برای بخش ساخت و ساز و تولیدات کارخانه های افزایش یابد.
- ✓ تقویت تقاضای خودرو چین: با کاهش مالیات خودروهای کوچک در چین، انتظار می رود تقاضای صنعت خودرو که سهم بزرگی از تقاضای مس در چین به این صنعت اختصاص دارد، تقویت شود.

• پیشران های کاهش قیمت

- ✓ تغییر ساختار اقتصادی چین از اقتصاد مبتنی بر سرمایه گذاری به اقتصاد مبتنی بر خدمات و کاهش رشد اقتصادی این کشور: بنابر پیش بینی صندوق بین المللی پول در ژانویه ۲۰۱۶ انتظار می رود رشد اقتصادی چین در سال ۲۰۱۶ از ۶٫۹ درصد به ۶٫۵ درصد تنزل یابد. با توجه به اینکه چین حدود نیمی از تقاضای مس جهان را به خود اختصاص داده کاهش رشد اقتصادی این کشور و هم چنین تغییر ساختار آن سبب تضعیف تقاضای جهانی مس خواهد شد. سهم عمده ی کاهش تقاضا به دلیل رکود در بخش ساخت و ساز و مسکن چین است که ۳۰ تا ۴۰ درصد از تقاضای مس چین را شامل می شود.
- ✓ جایگزین شدن کابل های مسی با کابل های آلومینیومی: انتظار می رود در آینده کابل های ولتاژ پایین



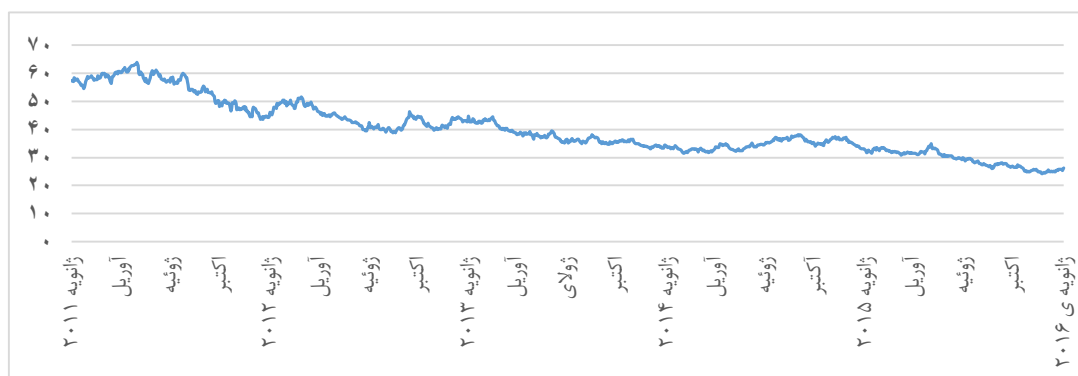
آلیاژ آلومینیوم جایگزین کابل‌های مسی گران‌تر و با دسترسی کمتر در چین شود و اثر منفی بر تقاضای مس داشته باشد.

آلومینیوم

میانگین قیمت آلومینیوم در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، به دلیل صادرات بالای آلومینیوم از چین در شرایطی که تقاضای چین ضعیف بود، ۱۱ درصد تنزل کرد. در این سال با وجود کمبود عرضه در بازارهای خارج از چین در پی قطع تولید تعدادی از کارخانه‌های با هزینه‌ی بالای تولید، بازار جهانی به دلیل صادرات بالای چین در شرایط اضافه عرضه قرار گرفت. چین با وجود داشتن تعداد زیادی از کارخانه‌های ذوب آلومینیوم با بهره‌وری پایین، با حمایت‌های دولت توانست صادرات خود را در شرایط قیمت‌های پایین، بالا نگه دارد؛ صادرات بالای آلومینیوم این کشور در شرایطی بود که تقاضای داخلی چین برای آلومینیوم در این سال ضعیف شده بود بنابراین تولید مازاد بر تقاضای داخلی چین به بازارهای جهانی گسیل شد و سبب افت بیش‌تر قیمت آلومینیوم در جهان شد. البته کاهش قیمت نفت که از اواسط سال ۲۰۱۴ شروع شد و تا انتهای سال ۲۰۱۵ ادامه داشت، نیز عامل دیگری در جهت کاهش قیمت آلومینیوم در سال ۲۰۱۵ بود چرا که آلومینیوم کالای انرژی‌بری است و کاهش قیمت انرژی، هزینه تمام شده تولید آن را پایین خواهد آورد.

با وجود افت عمومی قیمت آلومینیوم در سال ۲۰۱۵، بازار آلومینیوم در برخی ماه‌ها شاهد افزایش قیمت بوده است؛ برای مثال در اوایل فصل دوم (ماه آوریل) قیمت این فلز تا حدی افزایش یافت. بخشی از این افزایش قیمت به دلیل تقاضای فصلی بالاتر و افت موجودی انبار و همچنین قطع تولید تعدادی از کارخانه‌های هزینه بالا در خارج از چین بوده است. بخش دیگر آن بعد از اعلام کاهش تولید نفت شیل آمریکا از سوی اداره‌ی اطلاعات انرژی آمریکا بود که به دنبال آن قیمت نفت افزایش پیدا کرد؛ با توجه به این که آلومینیوم کالای انرژی‌بری است افزایش قیمت نفت هزینه تولید آن را بالا خواهد برد و دست تولیدکنندگان را برای جنگ قیمتی خواهد بست. در فصل آخر سال نیز به دنبال کاهش صادرات ماه اکتبر چین به پایین‌ترین مقدار خود از ماه فوریه ۲۰۱۴ و همچنین اعلام کمپانی‌های بزرگ تولیدکننده آلومینیوم نظیر آلکوا و سنچری مبنی بر کاهش تولید، قیمت آلومینیوم در ماه‌های نوامبر و اکتبر افزایش داشت.

نمودار ۱۴: روند روزانه شاخص بلومبرگ قیمت آلومینیوم از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵

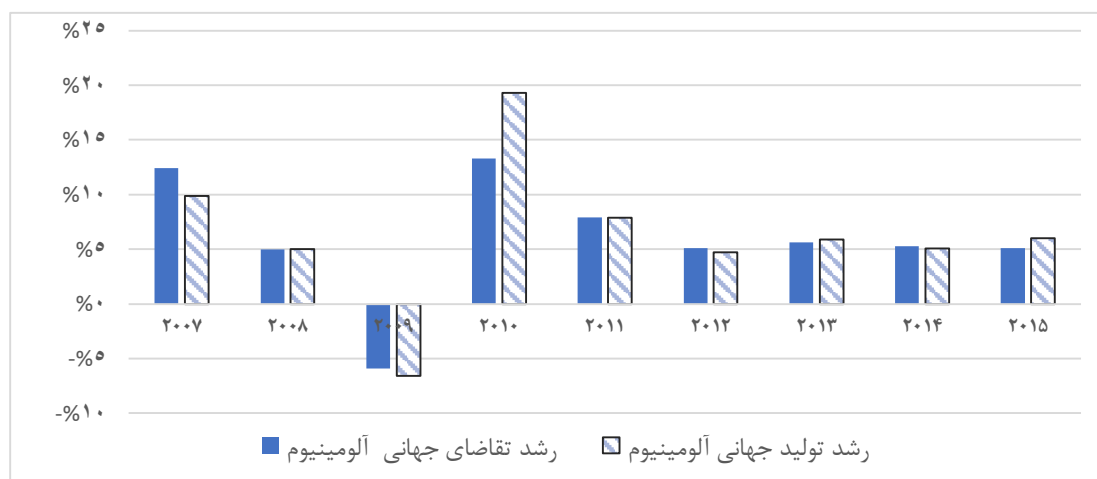


منبع: بلومبرگ



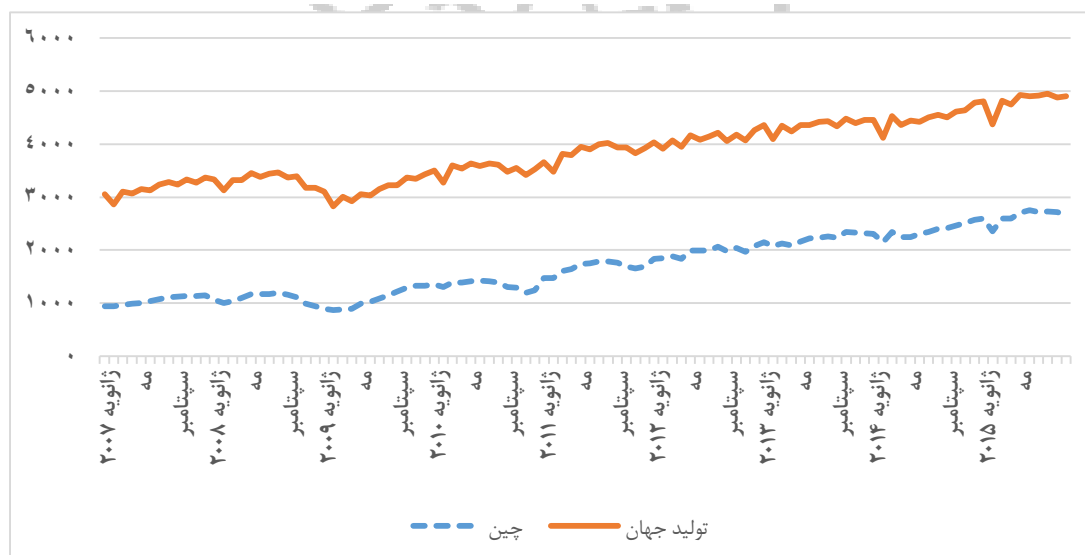
همانطور که در نمودار ۱۵ ملاحظه می شود با وجود روند نزولی قیمت آلومینیوم، نرخ رشد تولید آلومینیوم در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال ۲۰۱۴، ۱ درصد افزایش داشت و به ۶ درصد رسید. این در حالی است که نرخ رشد تقاضا در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال ۲۰۱۴ کاهش ملایمی پیدا کرد و به ۵٫۱ درصد رسید به طوری که برخلاف سال ۲۰۱۴ نرخ رشد تولید بالاتر از تقاضا قرار گرفت که همین امر عاملی در جهت افزایش موجودی انبار و کاهش بیش تر قیمت آلومینیوم در سال ۲۰۱۵ بود.

نمودار ۱۵: نرخ رشد سالانه ی تولید و مصرف جهانی آلومینیوم از سال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۵



منبع: statista.com

نمودار ۱۶: روند تولید آلومینیوم اولیه ۱ در چین و جهان - بر حسب هزار تن



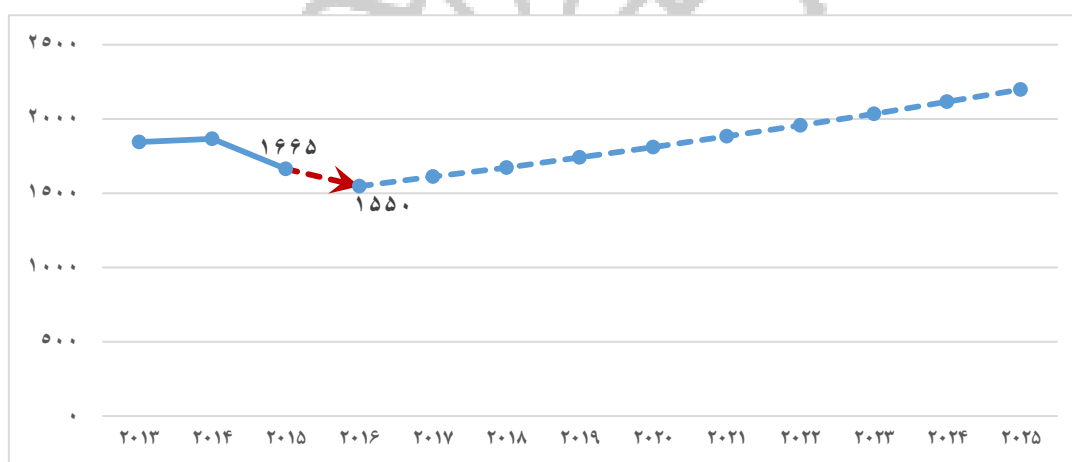
منبع: IAI



چشم انداز

چشم انداز تقاضای آلومینیوم به دلیل کاربرد در بخش‌های مختلف و جایگزین کردن آن به جای برخی مصارف فلزات دیگر (از جمله مس، روی و فولاد)، در مقایسه با سایر فلزات، مطلوب باقی خواهد ماند، هر چند که کاهش مصرف جهانی فلزات تا اندازه‌ای به این فلز هم سرایت خواهد کرد. اما مازاد عرضه هم‌چنان ادامه خواهد داشت؛ هر چند که بعضی کارخانه‌های با هزینه تولید بالا، نظیر آلکوا^۲ اعلام کرده‌اند که تا انتهای فصل اول سال ۲۰۱۶ ظرفیت تولیدی خود را به اندازه ۵۰۰ هزار تن کاهش خواهند داد، در چین ظرفیت‌های جدید که هزینه تولید در آن‌ها پایین است، در حال افزایش تولید و تقویت اضافه عرضه در بازار آلومینیوم هستند. در مجموع باوجود انتظار تقاضای نسبتاً مناسب برای آلومینیوم، نیاز است که برای کاهش اضافه عرضه، تولیدات با بهره‌وری پایین بیشتری قطع شوند. به این ترتیب بر اساس پیش‌بینی بانک جهانی در ژانویه ۲۰۱۶، انتظار می‌رود میانگین قیمت آلومینیوم در سال ۲۰۱۶ به دلیل تداوم اضافه عرضه، نسبت به سال ۲۰۱۵، ۷ درصد کاهش یابد و از ۱۶۶۵ به ۱۵۵۰ دلار در هر تن برسد. اما پیش‌بینی می‌شود از سال ۲۰۱۷ به بعد میانگین قیمت تا حدی افزایش یابد به‌طوری که میانگین قیمت آلومینیوم در سال ۲۰۱۸ بالاتر از میانگین قیمت در سال ۲۰۱۵ قرار گیرد.

نمودار ۱۷: پیش‌بینی ژانویه ۲۰۱۶ بانک جهانی از قیمت آلومینیوم - بر حسب دلار در هر تن



• پیش‌بینی‌های افزایش قیمت

✓ *تداوم بهبود اقتصاد اروپا و آمریکا:* ادامه رشد اقتصادی اروپا و آمریکا سبب افزایش تقاضای آلومینیوم اروپا و آمریکا که بعد از چین از مصرف‌کنندگان اصلی آلومینیوم به حساب می‌آیند، خواهد شد.

✓ *جایگزین شدن کابل‌های مسی با کابل‌های آلومینیومی*

^۱ Primary Aluminium

^۲ Alcoa



• پیشران‌های کاهش قیمت

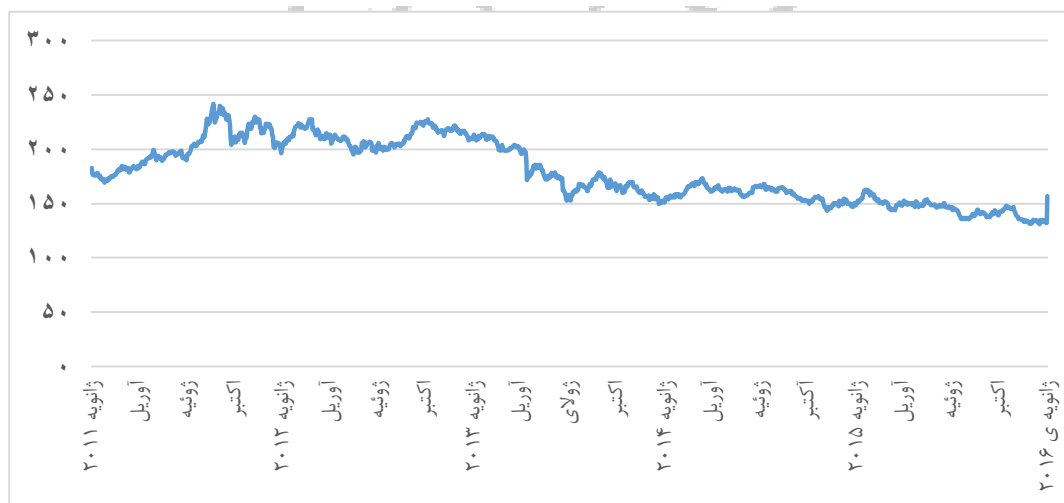
✓ کاهش تقاضای چین: انتظار می‌رود تقاضای آلومینیوم چین که نیمی از تقاضای آلومینیوم جهان را به خود اختصاص داده است، به دنبال کاهش رشد اقتصادی این کشور و تغییر ساختار آن در سال‌های آتی کاهش یابد.

فلزات گرانبها

طلا

میانگین قیمت طلا در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، عمدتاً به دلیل کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری به دنبال انتظار افزایش نرخ بهره آمریکا توسط فدرال رزرو و بنابراین کاهش جذابیت بازار طلا برای سرمایه‌گذاران، ۸,۳ درصد کاهش یافت، در این سال با وجود ریسک‌های جغرافیای سیاسی و مالی، طلا به عنوان محل امنی برای سرمایه‌گذاران از جذابیت برخوردار نبود. با وجود افت عمومی قیمت طلا در سال ۲۰۱۵ در ابتدای سال قیمت طلا به دنبال نااطمینانی از اثربخشی سیاست تسهیلات کمی بانک مرکزی اروپا و همچنین چشم انداز نامطلوب بدهی‌های یونان به طور چشم‌گیری افزایش یافت.

نمودار ۱۸: روند روزانه شاخص قیمت بلومبرگ طلا از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵



منبع داده: بلومبرگ

در سمت تقاضا، با وجود تقاضای ضعیف در نیمه‌ی اول سال ۲۰۱۵، تقاضای فیزیکی طلا در فصل سوم این سال، ۸ درصد افزایش یافت که سهم بزرگی از این افزایش تقاضا مربوط به تقاضای طلای زینتی از سمت چین و هند بود. اما در فصل آخر سال ۲۰۱۵، تقاضای طلا از سمت هند به دلیل کاهش درآمد کشاورزی در نتیجه‌ی کاهش بارندگی، ضعیف شد، با این وجود تداوم خرید طلا از سوی بانک‌های مرکزی خصوصاً بانک‌های مرکزی چین و روسیه تقاضای طلا را در این فصل مورد حمایت قرار داد.

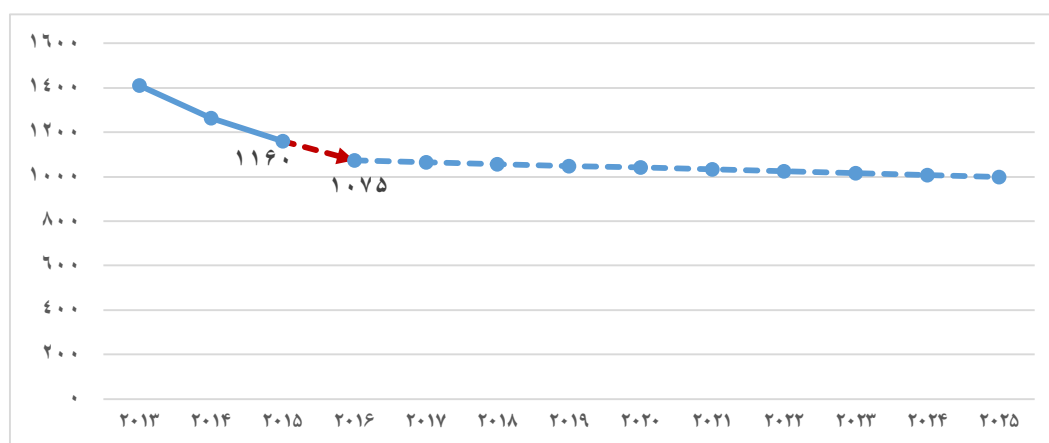


در سمت عرضه، در نیمه‌ی اول سال ۲۰۱۵، استخراج طلا به دلیل افت هزینه‌ها متعاقب کاهش قیمت انرژی و کاهش ارزش پول کشورهای تولیدکننده‌ی طلا، رشد بالایی داشت. اما در ادامه‌ی سال به دنبال کاهش قیمت این فلز و بنابراین کاهش سرمایه‌گذاری کمپانی‌ها در این بخش و تمرکز آن‌ها بر کاهش هزینه‌ی تولید، روند تولید طلا کند شد، هر چند که کاهش قیمت انرژی، کاهش ارزش پول کشورهای تولید کننده و افزایش کارایی به کمک تولیدکنندگان آمدند و بخشی از اثرات ناشی از کاهش سرمایه‌گذاری در این بخش بر قیمت طلا را به تعویق انداختند.

چشم انداز

بر اساس گزارش بانک جهانی در ژانویه ۲۰۱۶، پیش‌بینی می‌شود قیمت طلا در سال ۲۰۱۶ نیز روند کاهشی داشته باشد و ۷ درصد افت کند که دلیل آن انتظار افزایش ارزش دلار و اعمال سیاست‌های انقباض پولی بیش‌تر توسط بانک مرکزی ایالات متحده است.

نمودار ۱۹: پیش‌بینی بانک جهانی از قیمت طلا در ژانویه ۲۰۱۶ - بر حسب \$/toz



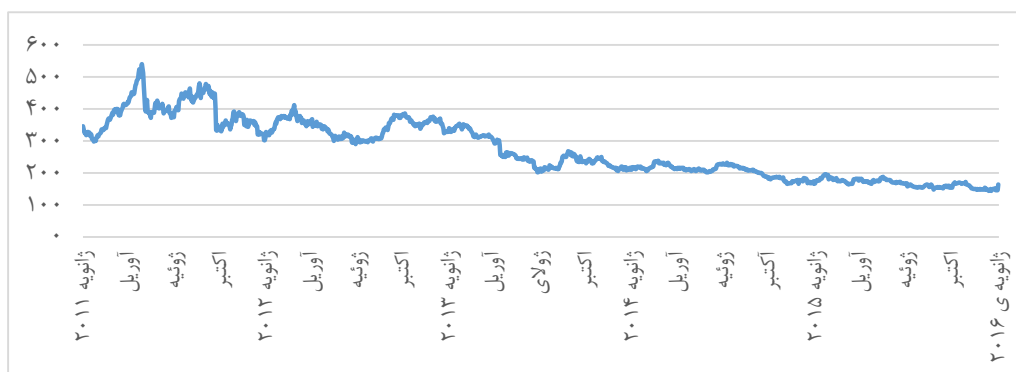
نقره

میانگین قیمت نقره در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، ۱۸ درصد تنزل کرد؛ همانند طلا کاهش قیمت نقره نیز عمدتاً به دلیل کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری بوده است؛ در سال ۲۰۱۵ انتظار افزایش نرخ بهره توسط بانک مرکزی آمریکا، جذابیت طلا و نقره را برای سرمایه‌گذاری پایین آورد. علاوه بر کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری، کاهش تقاضای صنعتی نقره خصوصاً در بخش‌های فتوولتائیک، الکترونیک و عکاسی نیز بر کاهش بیش‌تر قیمت نقره در این سال دامن زد.

در سمت تقاضا، در تمام فصول سال ۲۰۱۵ تقاضا برای سرمایه‌گذاری ضعیف بوده است. اما در نیمه اول سال، تقاضا برای مصارف صنعتی نقره به رشد خود ادامه داد که عمدتاً مربوط به مصرف در بخش انرژی تجدید پذیر خورشیدی و همچنین به عنوان کاتالیست برای تولید اکسید اتیلن بود. اما در ادامه سال، تقاضای صنعتی نقره به دلیل کاهش شدت مصرف در بخش‌های فتوولتائیک و کاهش کاربرد این فلز در عکاسی و بخش الکترونیک ضعیف شد که همین موضوع سبب افت بیش‌تر قیمت نقره نسبت به طلا شد به طوری که نسبت قیمت طلا به نقره در نیمه‌ی دوم سال ۲۰۱۵ از ۷۳ به ۷۶ افزایش یافت. در سمت عرضه نیز در این سال، رشد قوی استخراج نقره از معادن خصوصاً معادن آمریکا و آسیا سبب کاهش بیش‌تر قیمت نقره شد.



نمودار ۲۱: روند روزانه شاخص قیمت بلومبرگ نقره از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵

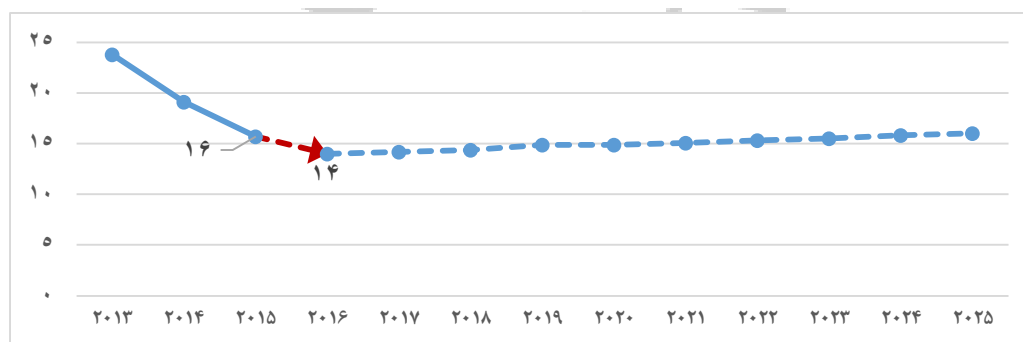


منبع داده: بلومبرگ

چشم انداز

بر اساس گزارش ماه ژانویه ۲۰۱۶ بانک جهانی، پیش‌بینی می‌شود در بین فلزات قیمتی، قیمت نقره به دلیل کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری و همچنین تقاضای صنعتی، بیش‌ترین افت را در سال ۲۰۱۶ داشته باشد و تا ۱۱ درصد تنزل یابد که علت آن آسیب‌پذیری نقره نسبت به کاهش تقاضای صنعتی در مقایسه با طلا است.

نمودار ۲۱: پیش‌بینی بانک جهانی از قیمت نقره در ژانویه ۲۰۱۶- بر حسب \$/toz



پلاتین

میانگین قیمت پلاتین در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، به دلیل موجودی انبار بالا، تقاضای وارداتی ضعیف بخش جواهرسازی چین، کاهش تقاضای سرمایه‌گذاری و همچنین رشد استخراج آن از معادن خصوصاً معادن آفریقای جنوبی بعد از اعتصاب کارگران، ۲۴ درصد کاهش یافت. علاوه بر این موارد، پیشنهاد طرح‌هایی به منظور کاهش استفاده از سوخت‌های دیزلی^۱ در شهرها بزرگ اروپایی خصوصاً لندن و پاریس، عاملی در جهت کاهش بیش‌تر قیمت این فلز در سال ۲۰۱۵ بوده است.

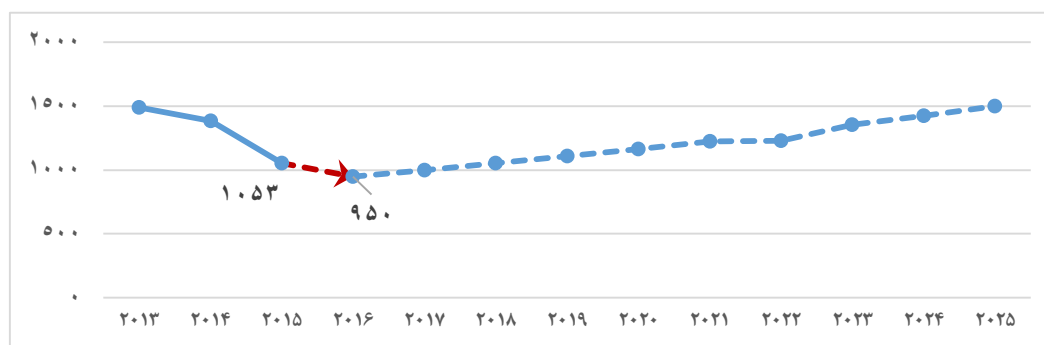
^۱ کاربرد عمده‌ی پلاتین به عنوان کاتالیز در وسایل نقلیه‌ی دیزلی است.



چشم انداز

بر اساس گزارش ماه ژانویه ۲۰۱۶ بانک جهانی انتظار می‌رود قیمت پلاتین در سال ۲۰۱۶، به دلیل اضافه عرضه ۹,۷ درصد کاهش یابد.

نمودار ۲۲: پیش‌بینی بانک جهانی از قیمت پلاتین در ژانویه ۲۰۱۶ - بر حسب \$/toz



بازار کالاهای کشاورزی

شاخص قیمت کالاهای کشاورزی^۱ در سال ۲۰۱۵، ۱۴ درصد سقوط کرد که در این میان شاخص قیمت بلمبرگ غلات افت ۱۹ درصدی را تجربه کرد. علت اصلی کاهش قیمت غلات در سال ۲۰۱۵، شرایط مطلوب عرضه با وجود اثر نامطلوب پدیده‌ی ال‌نینو بوده است. هم‌چنین با توجه به این که کالاهای کشاورزی انرژی‌بر هستند، کاهش قیمت انرژی نیز از طریق کاهش هزینه‌ی تولید کالاهای کشاورزی به کاهش قیمت‌ها در این بخش دامن زد. بر اساس پیش‌بینی بانک جهانی در ژانویه ۲۰۱۶، انتظار می‌رود قیمت اکثر کالاهای کشاورزی کاهش یابد، خصوصاً قیمت غلات با افت ۳,۴ درصدی در سال ۲۰۱۶ بیش‌ترین افت قیمت را در بین کالاهای کشاورزی خواهد داشت. این در حالی است که انتظار می‌رود افزایش ملایمی در قیمت کالاهای کشاورزی در سال ۲۰۱۷ پدیدار شود. در ادامه مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده‌ی چشم انداز بازار کالاهای کشاورزی که در گزارش ژانویه ۲۰۱۶ بانک جهانی مطرح شده است، توضیح داده می‌شود.

- **قیمت‌های انرژی:** از آنجاکه کالاهای کشاورزی به شدت انرژی‌بر هستند، بنابراین کاهش قیمت انرژی، هزینه‌ی تولید کالاهای کشاورزی را کاهش خواهد داد و فشار قیمت را بر روی محصولات کشاورزی رو به پایین نگاه خواهد داشت.
- **آب و هوا:** در حال حاضر مهم‌ترین مسأله‌ی آب و هوایی پدیده‌ی ال‌نینو است؛ انتظار می‌رود در سال ۲۰۱۶ پدیده‌ی ال‌نینو خصوصاً در فصل اول سال تولیدات کشاورزی را در برخی نواحی در نیم‌کره‌ی جنوبی خصوصاً استرالیا، آسیای شرقی و آمریکای جنوبی محدود کند. با وجود پیش‌بینی ال‌نینوی سخت در سال ۲۰۱۶، اثر این پدیده بیش‌تر محلی است تا جهانی. در بین کالاهای کشاورزی آسیب پذیر نسبت به پدیده‌ی ال‌نینو، گندم با کاهش ۳۳ درصدی قیمت در فصل دو سال ۲۰۱۵ نسبت به فصل مشابه سال قبل، کم‌ترین آسیب و برنج با کاهش قیمت ۲ درصدی در فصل مذکور بیش‌ترین آسیب را از پدیده‌ی ال‌نینو دیده است.
- **سیاست‌های حمایتی:** سیاست‌های کشورها در شرایط قیمت‌های پایین محصولات کشاورزی، در جهت حمایت از کشاورزان داخلی خواهد بود. در همین راستا هند حداقل قیمت‌های حمایتی برای گندم را ۵ درصد افزایش داده است و اندونزی نیز تعرفه‌ی واردات دانه سویا را بالا برده است. تعدادی از کشورهای دیگر نیز به

^۱ BCOMAG Index



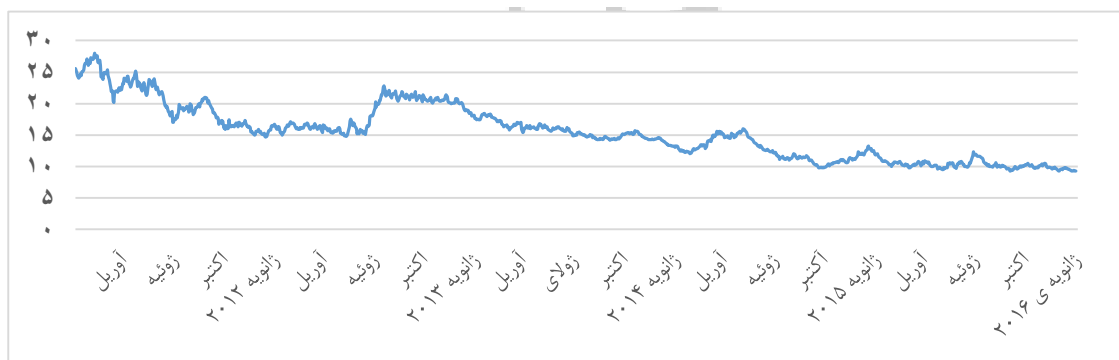
خصوص آن‌ها که در شرایط خشکسالی همراه شده با پدیده‌ی ال‌نینو قرار دارند، سیاست‌هایی را در جهت حمایت از کشاورزان خود اعمال کرده‌اند. با وجود اینکه ابعاد اثر این سیاست‌ها بر روی کاهش قیمت ناچیز است ولی در صورتی که این سیاست‌ها در ابعاد بزرگ و مکرر اجرا شوند می‌تواند از طریق کاهش تقاضای جهانی واردات، کالاهای کشاورزی را به سمت قیمت‌های پایین‌تر هدایت کند.

- **سوخت‌های زیستی^۱:** سوخت‌های زیستی نیز عامل اثرگذاری در تعیین چشم انداز جهانی بازار کالاهای کشاورزی هستند، هر چند که نقش آن‌ها کمرنگ‌تر از گذشته خواهد بود. در حال حاضر بزرگ‌ترین تولیدکننده‌های سوخت‌های زیستی به ترتیب ایالات متحده، برزیل و اتحادیه‌ی اروپا هستند که به ترتیب ۴۲ درصد، ۲۴ درصد و ۱۴ درصد در تولید جهانی سوخت‌های زیستی سهم دارند. در ادامه تحولات جهانی ذرت، دانه سویا و برنج و گندم را در سال ۲۰۱۵ بررسی کرده و چشم‌انداز این بازارها را در سال ۲۰۱۶ ترسیم خواهیم کرد.

ذرت

میانگین قیمت ذرت در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، ۱۲ درصد تنزل کرد. در مجموع در این سال به دلیل شرایط مطلوب تولید علی‌رغم پدیده ال‌نینو، قیمت ذرت روند نزولی را تجربه کرد و تنها در اواسط سال به طور مقطعی افزایش یافت؛ بخشی از این افزایش قیمت به دنبال انتشار گزارش‌های موجودی انبار و مساحت زیرکشت وزارت کشاورزی ایالات متحده در ۳۰ ژوئن بود؛ در این دو گزارش اشاره شده بود که نواحی زیرکشت ذرت در سال ۲۰۱۵ کم‌تر از حد انتظار بوده و تقاضای ذرت برای خوراک دامی و صنعت سوخت‌های زیستی قوی است، بنابراین اضافه عرضه موجود در بازار ذرت کاهش می‌یابد^۲. بخش دیگر این افزایش قیمت به دلیل باران‌های شدید در ایالات متحده بود که موجب آسیب بذره‌های جوان شد.

نمودار ۲۳: روند روزانه شاخص قیمت بلومبرگ ذرت از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵



منبع داده: بلومبرگ

چشم انداز

شورای بین‌المللی غلات در گزارش آوریل ۲۰۱۶، پیش‌بینی کرده است تولید و مصرف جهانی ذرت در سال زراعی ۲۰۱۵/۲۰۱۶ نسبت به سال قبل کاهش یابد به طوری که مصرف در این سال برخلاف سال قبل بیش‌تر از تولید خواهد

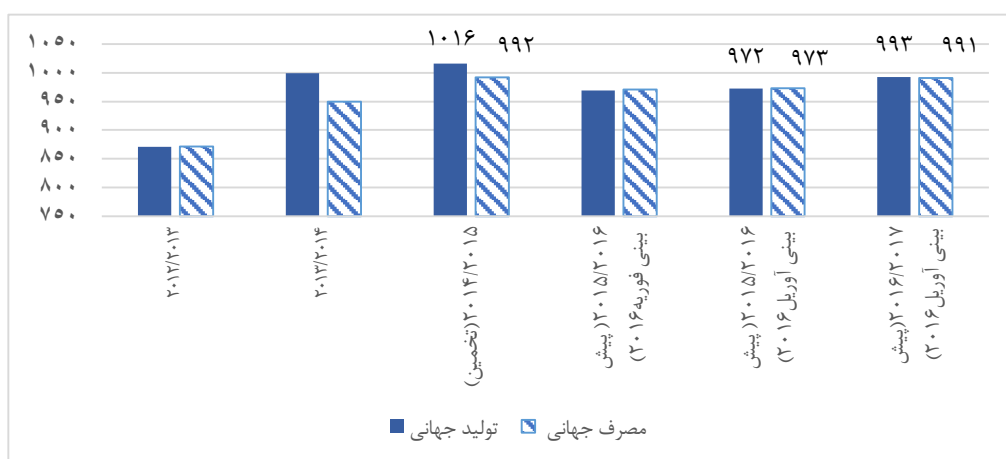
^۱ Biofuels

^۲ به دنبال این گزارش آتی تحویل ژوئیه بیش‌ترین قیمت ۶ ماه اخیر خود را ثبت کرد.



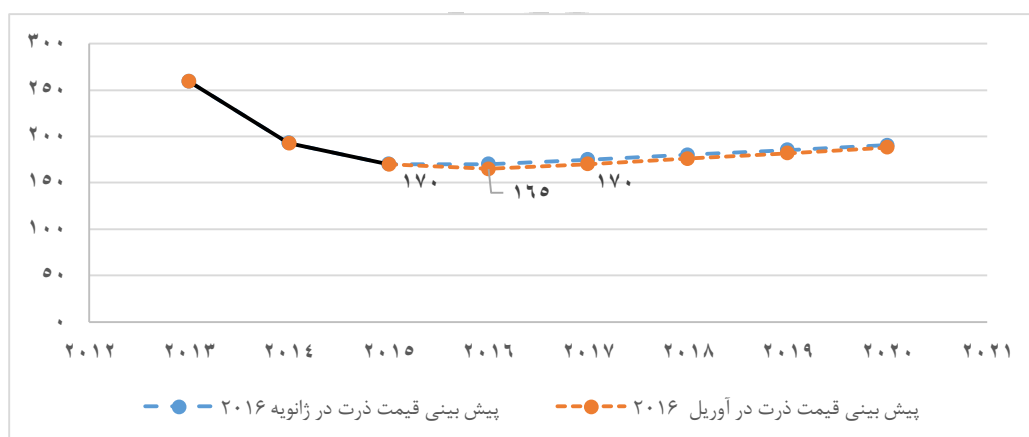
بود؛ اما پیش‌بینی این شورا، فائو و بانک جهانی برای سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۷، حاکی از افزایش تولید و مصرف ذرت است؛ افزایش تولید عمدتاً به دلیل افزایش تولید اروپا، اوکراین و ایالات متحده است و افزایش مصرف به دلیل تحریک تقاضای دامی و صنعتی ناشی از کاهش قیمت است. لازم به ذکر است در مورد شدت رشد تولید در مقایسه با مصرف اختلاف نظر وجود دارد؛ شورای بین‌المللی غلات انتظار دارد در سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۷ تولید بیش‌تر از مصرف باشد، اما پیش‌بینی فائو و بانک جهانی عکس آن است. بانک جهانی که در گزارش ژانویه ۲۰۱۶ پیش‌بینی کرده بود متوسط قیمت ذرت در سال ۲۰۱۶، ۰٫۱ درصد افزایش یابد، در گزارش آوریل پیش‌بینی خود را تغییر داد و برآورد کرد متوسط قیمت ذرت در این سال ۳ درصد نسبت به سال قبل کاهش یابد. همچنین در این گزارش پیش‌بینی شده است متوسط قیمت ذرت در سال زراعی ۲۰۱۷، ۳ درصد نسبت به سال قبل افزایش داشته باشد.

نمودار ۲۴: پیش‌بینی آوریل ۲۰۱۶ شورای بین‌المللی غلات از تولید و مصرف جهانی ذرت - بر حسب میلیون تن



منبع داده: شورای بین‌المللی غلات (IGC)

نمودار ۲۵: پیش‌بینی ژانویه و آوریل ۲۰۱۶ بانک جهانی از قیمت ذرت - دلار در هر تن



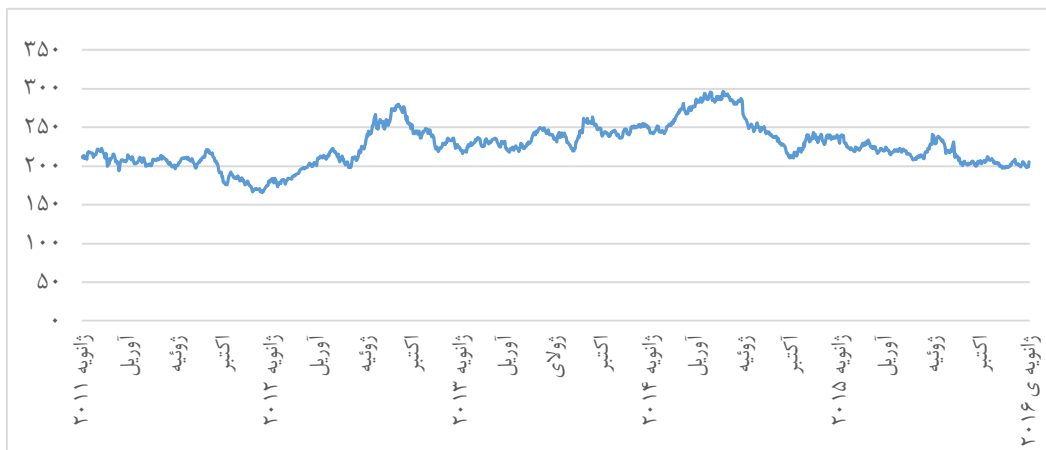
دانه سویا

میانگین قیمت دانه سویا در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل، به دلیل شرایط مناسب تولید ۲۰٫۵ درصد کاهش یافت. با وجود روند کلی نزولی قیمت دانه سویا در سال ۲۰۱۵، بازار دانه سویا در اواسط این سال، شاهد افزایش مقطعی در



قیمت بوده است؛ بخشی از این افزایش قیمت به دنبال انتشار گزارش وزارت کشاورزی ایالات متحده بود که در آن بیان شده بود عرضه و ذخیره دانه سویا کم‌تر از حد انتظار است. علاوه بر این بارندگی شدید در انتهای فصل دوم و به دنبال آن آسیب دیدن بذرهای جوان در ایالات متحده عاملی دیگر در جهت افزایش قیمت دانه سویا در اواسط سال ۲۰۱۵ بوده است.

نمودار ۲۶: روند روزانه شاخص قیمت بلمبرگ دانه سویا از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵

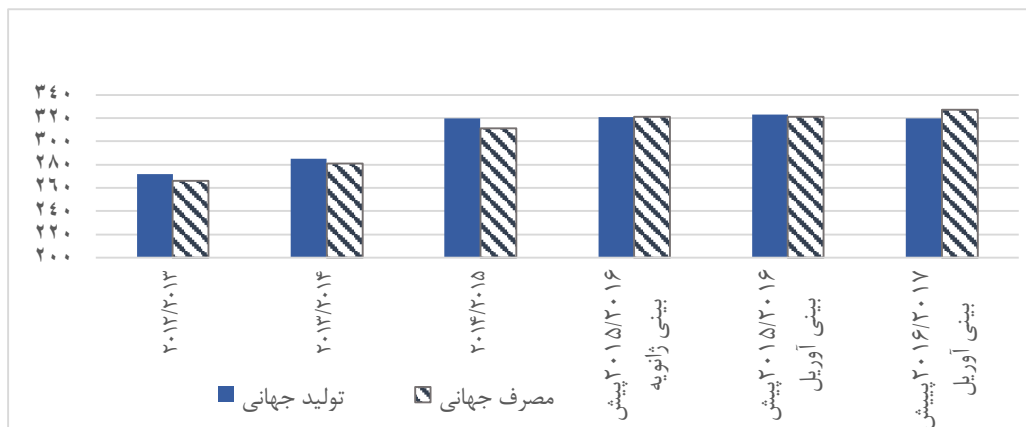


منبع داده: بلمبرگ

چشم انداز

بر اساس پیش‌بینی آوریل ۲۰۱۶ شورای بین‌المللی غلات و فائو، تولید و مصرف دانه سویا در سال زراعی ۲۰۱۵/۲۰۱۶ نسبت به سال قبل افزایش می‌یابد و تولید همانند سال‌های قبل بالاتر از مصرف خواهد بود. هم‌چنین شورای بین‌المللی غلات برای سال زراعی ۲۰۱۶/۲۰۱۷ پیش‌بینی کرده است تولید و مصرف، نسبت به سال قبل افزایش یابد اما بر خلاف سال ۲۰۱۵/۲۰۱۶ مصرف بالاتر از تولید قرار گیرد. بانک جهانی در گزارش ژانویه ۲۰۱۶ پیش‌بینی کرده بود متوسط قیمت دانه سویا در این سال، ۲,۳ درصد افزایش یابد. اما در گزارش آوریل، برآورد کرد این قیمت در سال مذکور بدون تغییر خواهد بود و در سال ۲۰۱۷، ۳,۳ درصد رشد خواهد داشت.

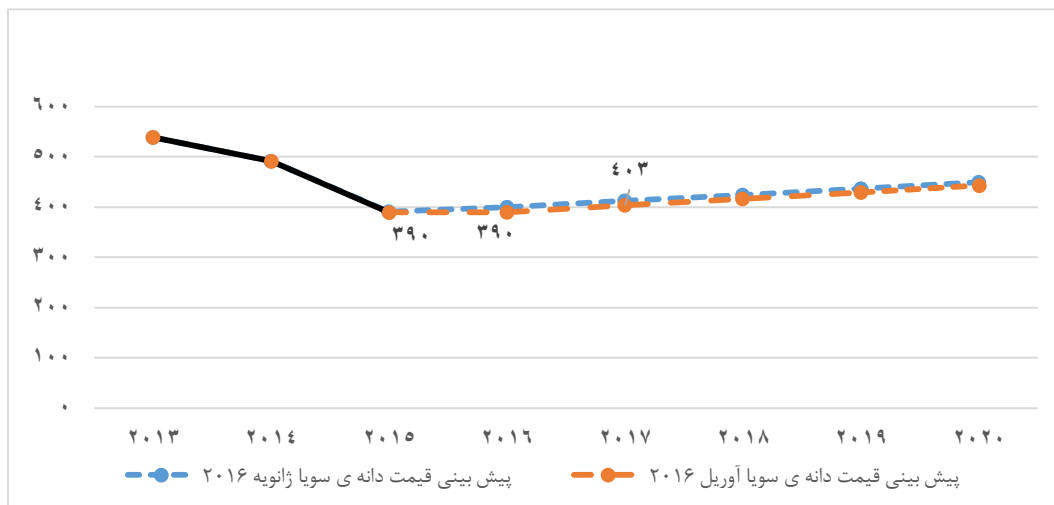
نمودار ۲۷: پیش‌بینی آوریل ۲۰۱۶ شورای بین‌المللی غلات از تولید و مصرف دانه سویا - بر حسب میلیون تن



منبع داده: شورای بین‌المللی غلات (IGC)



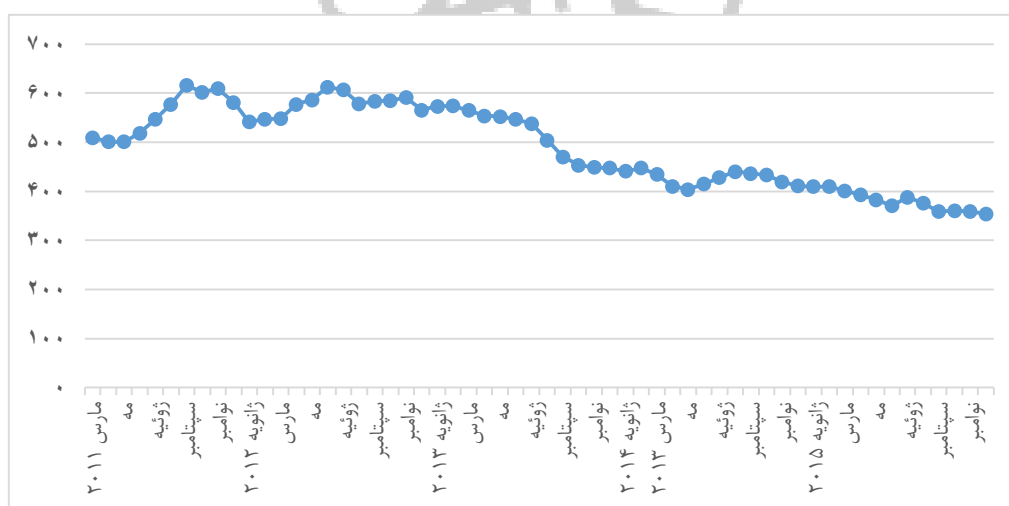
نمودار ۲۸: پیش‌بینی ژانویه و آوریل ۲۰۱۶ بانک جهانی از قیمت دانه سویا- بر حسب دلار در هر تن



برنج

میانگین قیمت برنج تایلند که از اواسط سال ۲۰۱۲ بر روی روند نزولی قرار گرفته بود، در سال ۲۰۱۵ نیز به دلیل شرایط مطلوب عرضه علی‌رغم اثر نامطلوب ال‌نینو و هم‌چنین کند شدن رشد مصرف، کاهش ۸٫۵ درصدی را نسبت به سال قبل تجربه کرد. در میان کاهش عمومی قیمت در ماه ژوئیه قیمت برنج تایلند به دلیل خشکسالی در تایلند- دومین صادرکننده بزرگ برنج در جهان- افزایش یافت.

نمودار ۲۹: قیمت ماهانه برنج تایلند از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵- بر حسب دلار در هر تن



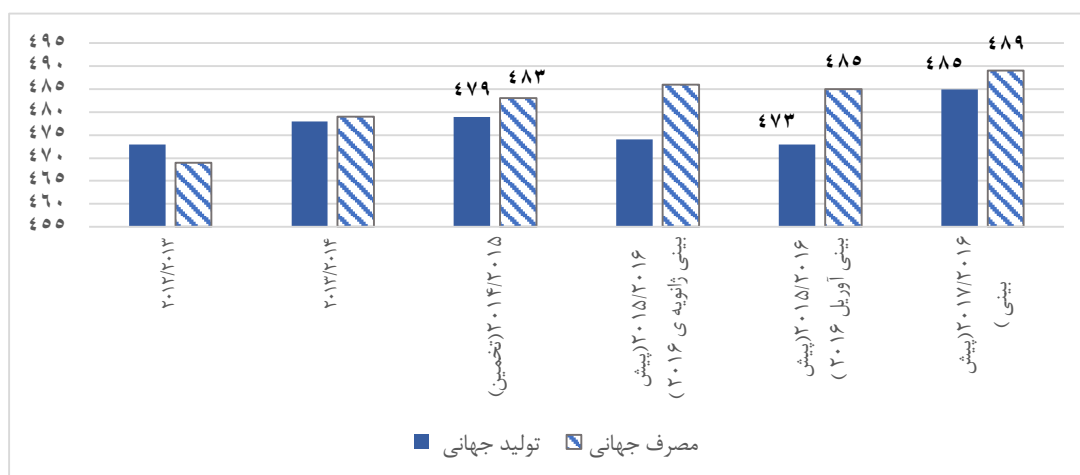
منبع داده: www.indexmundi.com



چشم انداز

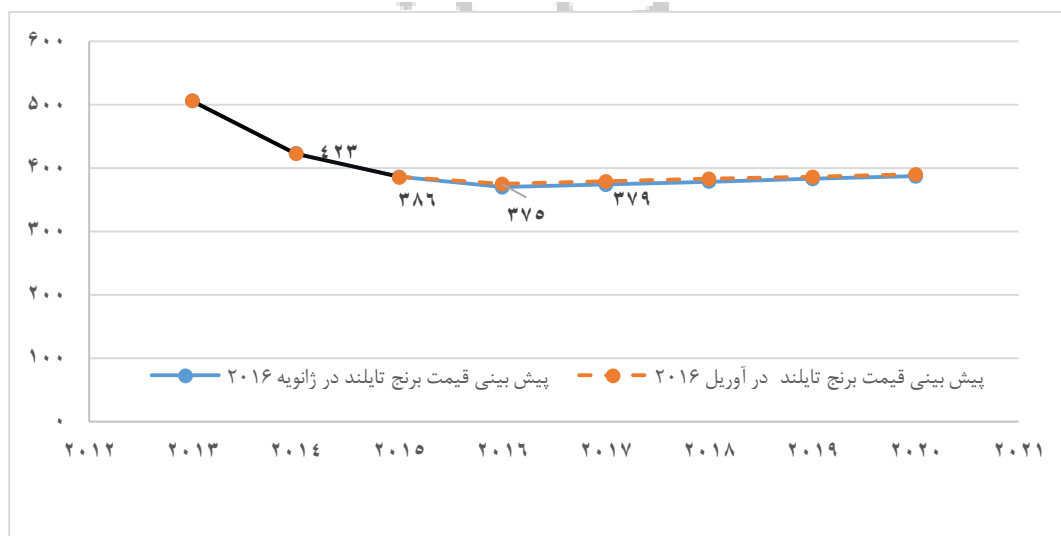
بر اساس پیش‌بینی آوریل ۲۰۱۶ شورای بین‌المللی غلات، در سال ۲۰۱۵/۲۰۱۶ تولید برنج کاهش و مصرف آن افزایش می‌یابد، به‌طوری‌که در این سال نیز همانند سال قبل مصرف بالاتر از تولید خواهد بود. فائو و شورای بین‌المللی غلات برای سال ۲۰۱۶/۲۰۱۷ پیش‌بینی کرده‌اند تولید و مصرف هر دو افزایش یابد و در این سال نیز همانند سال‌های قبل مصرف بالاتر از تولید قرار گیرد. بانک جهانی در گزارش ژانویه ۲۰۱۶ پیش‌بینی کرده بود متوسط قیمت برنج در این سال، ۴٫۲ درصد کاهش یابد، اما در گزارش آوریل، با استناد به نتایج گزارش‌های شورای بین‌المللی غلات و فائو، برآورد کرد این قیمت در سال مذکور تنها ۳ درصد کاهش یابد و در سال ۲۰۱۷، ۱ درصد افزایش یابد.

نمودار ۳۰: پیش‌بینی آوریل ۲۰۱۶ شورای بین‌المللی غلات از تولید و مصرف جهانی برنج - بر حسب میلیون تن



منبع داده: شورای بین‌المللی غلات (ICG)

نمودار ۳۱: پیش‌بینی ژانویه و آوریل ۲۰۱۶ بانک جهانی از قیمت برنج تایلند - بر حسب دلار در هر تن

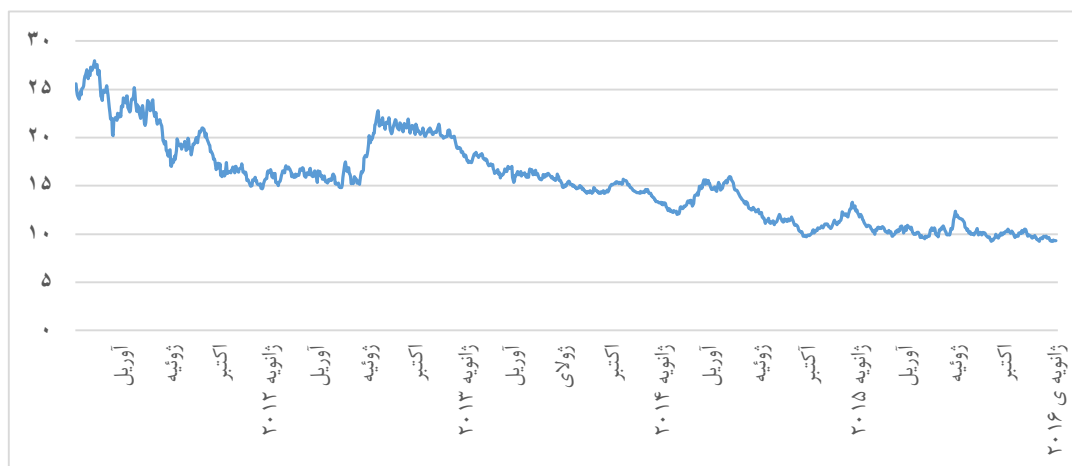




گندم

میانگین قیمت گندم که از اواسط سال ۲۰۱۲ بر روی روند نزولی قرار گرفته بود، در سال ۲۰۱۵ نیز نسبت به سال قبل، **۲۹ درصد تنزل کرد**. کاهش قیمت گندم عمدتاً به دلیل شرایط مناسب عرضه با وجود اثر نامطلوب ال‌نینو بوده است. البته عوامل دیگر از جمله تقویت ارزش دلار، قیمت‌های پایین‌تر انرژی، موجودی انبار بالا و رشد ضعیف تولید سوخت‌های زیستی از دیگر عواملی است که به کاهش بیش‌تر قیمت گندم در این سال دامن زد.

نمودار ۳۲: روند روزانه شاخص قیمت بلومبرگ گندم از سال ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵



منبع داده: بلومبرگ

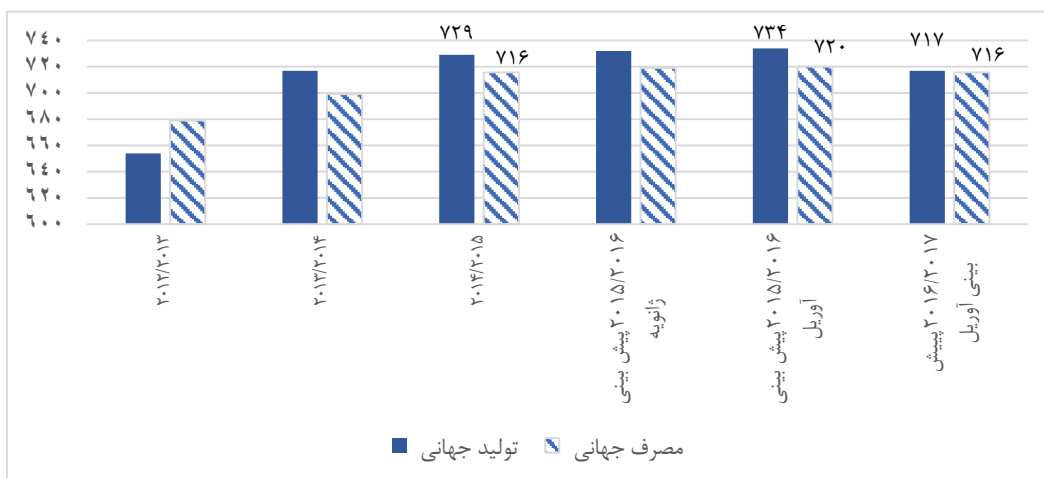
چشم انداز

شورای بین‌المللی غلات در گزارش آوریل ۲۰۱۶ برای سال ۲۰۱۵/۲۰۱۶ پیش‌بینی کرده است تولید و مصرف گندم هر دو نسبت به سال قبل، افزایش یافته و تولید بر مصرف پیشی گیرد. اما این شورا و فائو برای سال ۲۰۱۶/۲۰۱۷ پیش‌بینی کردند تولید جهانی گندم، عمدتاً به دلیل کاهش تولید مراکش، روسیه و اوکراین ۲,۸ درصد کاهش و مصرف جهانی آن نیز در این سال کاهش داشته باشد^۱ و انتظار می‌رود در سال ۲۰۱۶/۲۰۱۷ مصرف گندم بیش‌تر از تولید باشد. بانک جهانی در گزارش ژانویه ۲۰۱۶ پیش‌بینی کرده بود متوسط قیمت گندم در این سال، ۹ درصد کاهش یابد. اما در گزارش آوریل به نتایج گزارش‌های شورای بین‌المللی غلات و فائو، برآورد کرد این قیمت در سال مذکور ۱۱,۷ درصد کاهش و در سال ۲۰۱۷، ۴,۴ درصد افزایش یابد.

^۱ پیش‌بینی‌های شورای بین‌المللی غلات و فائو در مورد رشد مصرف گندم در سال ۲۰۱۶/۲۰۱۷ نسبت به سال ۲۰۱۵/۲۰۱۶ به ترتیب برابر با ۰,۵- درصد و ۰,۱- درصد است.

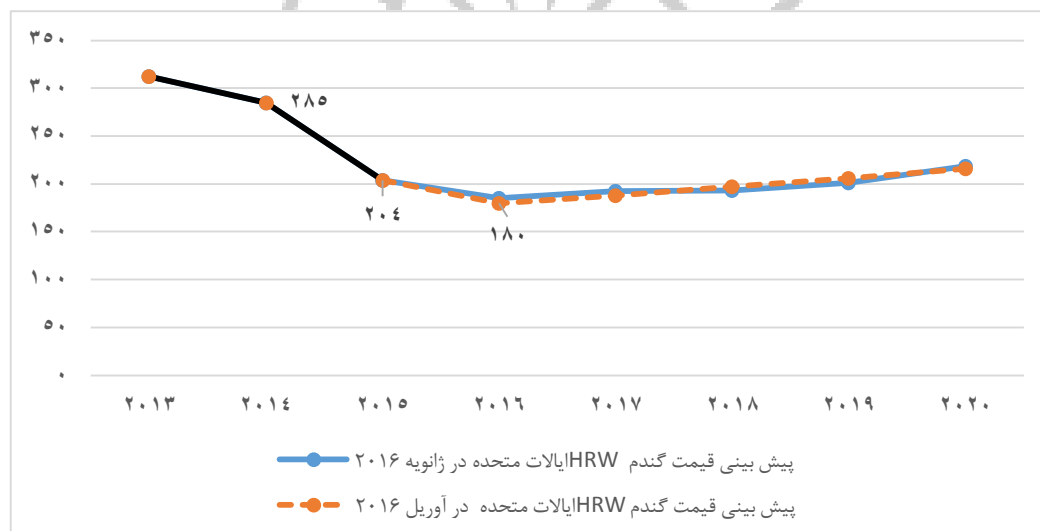


نمودار ۳۳: پیش‌بینی آوریل ۲۰۱۶ شورای بین‌المللی غلات از تولید و مصرف گندم - بر حسب میلیون تن



منبع داده: شورای بین‌المللی غلات

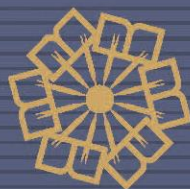
نمودار ۳۴: پیش‌بینی ژانویه و آوریل ۲۰۱۶ بانک جهانی از قیمت گندم ایالات متحده - بر حسب دلار در هر تن





منابع و مراجع

- “Commodity Market Outlook”; January ۲۰۱۶; World Bank.
- “Commodity Special Feature from World Economic Outlook”; October ۲۰۱۵; International Monetary Fund.
- “Market Monitor”; April ۲۰۱۶; Agriculture Market Information System.
- “Grain Market Report”; April ۲۰۱۶; International Grain Council.
- “Market Monitor”; February ۲۰۱۶; Agriculture Market Information System.
- “Grain Market Report”; January ۲۰۱۶; International Grain Council.
- “Food Price”; January ۲۰۱۶; Overseas Development Institute (ODI).
- “Food Price, Special: El Nino”; October ۲۰۱۶; Overseas Development Institute (ODI).
- www.bloombergindeces.com
- www.worldbank.org/
- www.imf.org
- www.cnbc.com
- www.metal.com
- www.world-aluminium.org/statistics/
- www.statista.com
- www.goldmansachs.com
- www.knoema.com
- www.worldsteel.org
- www.ft.com/home/middleeast
- www.icsg.org
- www.indexmundi.com



نشانی: تهران، خیابان شهید باهنر (نیاوران)، جمال آباد، خیابان شهید مختار عسکری، شماره ۶

تلفن: ۲-۲۲۸۰۱۹۰۰